सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार गठनको तीन वर्ष

प्रमुख उपलब्धिहरु

प्रदेश सरकार

सुदूरपश्चिम प्रदेश

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

धनगढी, कैलाली, नेपाल

२०७७, फाल्गुन ५

संक्षिप्त पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेको तीन तहको शासन व्यवस्था कार्यान्वयनको क्रममा संविधानको धारा १६८ (१) बमोजिम मिति २०७४ साल फागुन ५ गते प्रदेशबासी जनताहरुको जनचाहना अनुरुप गठन भएको यस सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले तीन बर्ष अवधि पूरा गरेको छ । नेपालको इतिहासमा नवीनतम पद्धतिको रुपमा रहेको संघीयता कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा विभिन्न चुनौतीहरुको सामना गर्दै प्रदेश सरकार जनअपेक्षा अनुरुप कार्य सञ्चालन गर्ने प्रयत्नका साथ अगाडि बढिरहेको छ।प्रदेश सरकारले **"समृद्ध सुदूरपश्चिम निर्माण"** को मूल मर्मलाई आत्मसात गर्दै प्रदेशको समग्र आर्थिक विकास र समृद्धिको मूल ध्येयका साथ सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार गठन भएको तीन बर्ष पूरा भएको सन्दर्भमा कानूनी तथा संस्थागत संरचनाको अभाव रहेको सुरुवाती चरणमा प्रदेश सरकारले सांगठनिक संरचना विस्तार र कानून निर्माणलाई उच्च प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाएको छ ।

स्थापनाको पहिलो वर्षमा प्रदेशको नामाकरण र राजधानी रहने क्षेत्र निर्धारण गरेकोमा राजधानी क्षेत्रको पूर्वाधार विकासको लागि सुदूरपश्चिम प्रदेश राजधानी पूर्वाधार विकास समिति (गठन) आदेश, २०७६ प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) वाट जारी भई सोही बमोजिम समितिको कार्यकारी निर्देशक तोक्नुका साथै सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न भईसकेको तथा जग्गा प्राप्ती, विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन र प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकनको कार्य प्रारम्भ भएको छ । यस अवधिमा प्रदेश सरकारवाट चार वटा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम जारी गरिएको छ भने प्रस्तुत गरिएका चार वटा बजेट मध्ये तीन वटा बजेटको कार्यान्वयन सम्पन्न भएको र चौथो बजेट कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ।

९ वटै जिल्लाका सबै निर्वाचन क्षेत्रहरुमा कार्यान्वयन हुने गरी आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ मा प्रदेश पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) नियमावली, २०७५ बमोजिम छनौट भएका ५७१ वटा पूर्वाधार विकास सम्बन्धी आयोजनाहरु कार्यान्वयनमा गईसकेका छन्।त्यसैगरी प्रदेश पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) नियमावली, २०७६ बमोजिम छनौट भई प्रदेश सरकार मातहतका निकाय/कार्यालय एवं स्थानीय तह मार्फत आ.व. २०७६/०७७ मा ८३६ आयोजनाहरु कार्यान्वयनमा गएका तथा चालु आ.व. २०७७/०७८ मा जम्मा ८७८ आयोजनाहरु छनौट भई कार्यान्वयनको क्रममा रहेका छन् ।

विश्वव्यापी महामारीको रुपमा फैलिएको कोभिड-१९ ले समग्र विश्वलाई नै आक्रान्त पारेको वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा यो प्रदेश पनि उक्त महामारीको चपेटाबाट अछुतो रहन नसके तापनि प्रदेश सरकारको आफ्नो सामर्थ्यले भ्याएसम्म प्रदेशको सर्वाङ्गिण विकास तथा प्रदेशवासी जनताहरुको सुख र सर्वोत्तम हितका लागि निरन्तर लागि परेको छ ।प्रदेश सरकार गठन भएको तीन बर्षको अवधिमा हासिल भएका महत्त्वपूर्ण उपलव्धिहरु देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

१. <u>सुशासन तथा मानव अधिकार-</u>

प्रदेशको सार्वजनिक मामिलालाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र जनसहभागितामूलक तुल्याउँदै प्रदेशबाट प्रवाह हुने सेवा सुविधामा जनताको समान, सहज र सरल पहुँच सुनिश्चित गर्नुका साथै कानूनको शासन, चुस्त प्रशासन, विकेन्द्रिकरण, आर्थिक अनुशासन तथा सार्वजनिक कार्य र स्रोतको समुचित व्यवस्थापन मार्फत नागरिकसमक्ष असल शासनलाई प्रत्याभूति गर्न सुदूरपश्चिम प्रदेश सुशासन ऐन, २०७५ कार्यान्वयनमा रहेको छ । यस प्रदेशका नागरिकका चासो, गुनासो र समस्याहरुलाई समयमै सम्बोधन गर्ने गराउने उद्देश्यले सञ्चालनमा ल्याइएको हेलो सि.एम. कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ । महिलाहरुको मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र परिपूर्तिको लागि महिला विरुद्धको विभेदको अवशेषको रुपमा रहेको छाउपडी प्रथाजन्य कुरीतिको अन्त्य गरी मर्यादित र समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने दीर्घकालिन सोचका साथ छाउपडी प्रथाजन्य कुरीति उन्मुलन नीति, २०७६ प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) वाट पारित भई लागू भएको छ ।

प्रदेश सरकार गठन भए पश्चात हालसम्म १०० पटक मन्त्रिपरिपद् वैठक बसि मन्त्रालयहरुबाट प्राप्त प्रस्तावहरु लगायत अन्य विभिन्न विषयहरुमा निर्णय भई निर्णय कार्यान्वयनको निरन्तर अनुगमन गरिदै आएको छ भने यस अवधि सम्म ३१ पटक सचिव वैठक, १२ पटक प्रदेश संकट व्यवस्थापन केन्द्र वैठक, ३ पटक प्रदेश समन्वय परिषद्को वैठक बसी विविध विषयहरुमा निर्णय भई सम्बन्धित निकायमा कार्यान्वयनका लागि पठाईएको अवस्था छ ।त्यसैगरी कोभिड-१९ संक्रमण रोकथाम लगायतका समसामयिक महत्वका विषयका सन्दर्भमा माननीय मुख्यमन्त्रीज्यूबाट सबै जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी तथा स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुसँग भर्चुअल (Virtual) माध्यमबाट वैठक बसी समन्वय तथा निर्देशन प्रदान गर्ने कार्य गरिएको छ। साथै मुख्यमन्त्रीज्यूको अध्यक्षता रहने प्रदेश समन्वय समितिको ३ पटक वैठक बसी प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग

कार्यक्रम (PLGSP) अन्तर्गत जिल्ला समन्वय समिति तथा स्थानीय तहको विचको सहकार्य, समन्वय र क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रम, योजना निर्माण र कार्यान्वयन भएको छ ।

प्रदेशका समसामयिक गतिविधिहरुलाई जनतामाझ उजागर गर्ने उदेश्यका साथ नेपाल टेलिभिजनसँग कार्यक्रम संचालन सम्झौता भई प्रदेश डायरी कार्यक्रम संचालन भएको छ ।प्रदेश सरकारको निर्दिष्ट लक्ष्य तथा प्रगति हासिल गरी सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउनका लागि माननीय मुख्यमन्त्रीले प्रमुख सचिवसँग, प्रमुख सचिवले मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिपद्को कार्यालयका सचिवहरुसँग र विषयगत मन्त्रालयका माननीय मन्त्रीले मन्त्रालयका सचिवहरुसँग कार्यसम्पादन सम्झौता गर्ने कार्य गरिएको छ । सबै मन्त्रालयमा प्रत्येक राष्ट्रसेवक कर्मचारीले दैनिक रुपमा गरेको कार्यसम्पादनको विवरण अभिलेखिकरण सहितको दैनिक पुस्तिका (डायरी) भर्ने कार्यको सुरुवात भई कार्यान्वयनमा रहेको छ।

प्रदेश सरकार, मन्त्रिपरिषद्को निर्णयानुसार कोभिड १९ रोगको जोखिम नियन्त्रण, उपचार तथा व्यवस्थापन कोषबाट स्थानीय तहहरुलाई आईसोलेसन व्यवस्थापनका लागि रु. ६ करोड २५ हजार र लकडाउनका कारण सृजित परिस्थितिमा प्रदेशभित्रका श्रमिक वर्ग तथा असहायहरुका लागि राहत उपलब्ध गराउनका लागि रु. १५ करोड २६ लाख सशर्त अनुदान दिईएको छ । त्यसैगरी मन्त्रिपरिषद्कै निर्णयानुसार कोभिड-१९ को संक्रमण रोकथाम, जोखिम न्यूनीकरण, क्वारेन्टाईन तथा अन्य आपतकालीन व्यवस्थापनका लागि प्रदेशभित्रका प्रत्येक उपमहानगरपालिकालाई रु. ५ लाख, नगरपालिकालाई रु.४ लाख र गाउँपालिकालाई रु.३ लाखका दरले सशर्त अनुदान उपलब्ध गराईएको छ ।

व्याँस गाउँपालिका विशेष कार्यक्रम अन्तर्गत विनियोजित रु. ५ करोड रकम व्याँस गाउपालिका वडा नं. १ लाई लक्षित गरी खाद्यान्न, स्वास्थ्य, सुरक्षा, शिक्षा, उद्योग लगायतका विभिन्न क्षेत्रहरुमा खर्च गर्ने गरी वाँडफाँट सहित सम्बन्धित निकायमा सशर्त अनुदानको रुपमा रकम हस्तान्तरण भई कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा रहेका छन् । माननीय मुख्यमन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा मिति २०७७/९/२८ गते सम्पन्न प्रदेश समन्वय परिषद्को तेस्रो वैठकले सबै किसिमका जातीय, वर्गीय, भाषिक, धार्मिक र लैङ्गिक विभेद अन्त्य गर्ने, छाउपडी तथा वोक्सी प्रथा लगायतका सामाजिक कुरीतिहरु निर्मूल गर्ने, सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई चुस्त, दुरुस्त र गुणस्तरीय बनाउने साथै साझा सरोकारका विषय समन्वय र सहकार्य गर्ने प्रतिवद्धता जनाउँदै प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रदेश सरकारका सबै मन्त्रालय, निकाय र सबै स्थानीय तहले आवश्यक समन्वय एवं सहकार्य गर्ने र आफ्नो निकायबाट पहल लिने निर्णय गरेको छ ।

प्रदेश सभा सचिवालयबाट प्रदेश सभा अन्तर्गतका विषयगत समितिहरुको वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशित गरिनुका साथै समितिबाट भएका अनुगमन प्रतिवेदनहरु समेत प्रकाशन गरिएका छन् ।प्रदेश सभाको डायरी र टेलिफोन डाईरेक्टरी प्रकाशन, प्रदेश सभाको संक्षिप्त र सम्पूर्ण विवरण प्रकाशन गरिएको छ ।प्रदेश सभाका विषयगत समितिहरुको कार्यसंचालनका लागि कार्यविधि निर्माण सम्बन्धी कार्य सम्पन्न भएको छ ।बाढी पिडीतहरुका सम्बन्धमा अर्थ विकास तथा प्राकृतिक स्रोत समितिबाट सरकारलाई दिईएको निर्देशन कार्यान्वयन भईरहेको छ।प्रदेश सभा सदस्यहरुका लागि ४६ थान ल्यापटप खरीद गरि वितरण, संसदीय दलहरुका लागि भवन निर्माण कार्यका साथै सभाहल भित्र माइक, क्यामेरा र डिस्प्ले जडान गरि युट्युवबाट प्रत्यक्ष प्रशारण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ।त्यसैगरी मिडिया सेन्टर निर्माण र विधेयक संग्रहको पुस्तिका तयार पार्ने कार्य समेत गरिएको छ।

स्थानीय तहको कानून निर्माण तथा न्याय सम्पादन सम्बन्धी स्रोत सामग्री प्रकाशन भएको छ ।प्रदेश सरकार अन्तरगतका मन्त्रालय, निकाय, कार्यालय तथा जिल्ला अदालत वारका पदाधिकारी, सरकारी वकील समेतलाई लिखित जवाफ तथा कानूनी राय सम्बन्धी ब्यावहारिक प्रशिक्षण कार्यक्रम कैलालीमा सञ्चालन गरिएको छ ।त्यसैगरी विभिन्न मितिमा विभिन्न स्थानीय तहका न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु र न्यायिक प्रकृयामा सहभागी कर्मचारी समेतको सहभागितामा ९ वटै जिल्लामा स्थानीय तहको कानून निर्माण एवं न्याय सम्पादन सम्बन्धी २ दिने प्रशिक्षण कार्यक्रम कुल ४३४ जनाको सहभागितामा सम्पन्न भएको छ ।

२. कानून तर्जुमा एवं कार्यान्वयन -

कानूनी शासन मार्फत सुशासन र मानव अधिकारको सम्वर्द्धन तथा प्रवर्द्धनका लागि सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारवाट नीति २, ऐन ४१, नियमावली ९, आचारसंहिता १, कार्यविधि ६९, निर्देशिका २६, मार्गदर्शन १, गठन आदेश ६, मापदण्ड ८ र कार्ययोजना १ निर्माण भई लागू भएका छन् भने प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) वाट ५ वटा विधेयकहरु प्रदेश सभामा पेश गर्ने स्वीकृति प्रदान गरिएको र ती विधेयकहरु प्रदेश सभामा दर्ता गरिएका छन।उल्लिखित कानूनहरुको विस्तृत विवरण **अनुसूची-१** मा राखिएको छ ।

प्रदेश सरकारवाट जारी भएका ऐन कानूनहरुको सम्वन्धमा आम नागरिकहरुलाई सुसूचित गराउने उद्देश्यले प्रदेश ऐन संग्रह खण्ड १ र छाउपडी प्रथाजन्य कुरीति उन्मुलन नीति,२०७६ पुस्तिकाको रुपमा प्रकाशन गरी बितरण गरिएको छ ।

३. संगठन संरचना तथा कार्यालय स्थापना र सञ्चालन -

प्रदेश सरकारको काम कारवाहीलाई नतिजामूखी र प्रभावकारी बनाउने क्रममा विगत तीन बर्षको अवधिसम्ममा प्रदेश सरकार अन्तर्गत संघबाट स्वीकृत ११२ र प्रदेश सरकारबाट थप (अस्थायी कार्यालय) २१ गरी मन्त्रालयसहित जम्मा १३३ वटा निकायहरू संचालनमा रहेका छन् । उक्त कार्यालयहरुमा संघबाट स्वीकृत दरवन्दी संख्या २६६१ मध्ये १६३९ पदमा पदपूर्ति भएको र १०२२ पद रिक्त रहेको छ ।त्यसैगरी प्रदेश सरकारबाट स्थापना भएका अस्थायी कार्यालयहरुमा २५९ दरवन्दी स्वीकृत भएकोमा १३७ दरवन्दीमा सेवा करारमा कार्यरत रहेका र बाँकी दरवन्दीहरुमा मौजुदा स्थायी कर्मचारीहरुबाट नै थप व्ययभार नपर्ने गरी कामकाजमा खटाईएको छ। मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत अस्थायी कार्यालयहरु समेतलाई समावेश गर्दा हालसम्म यस प्रदेश अन्तर्गत रहेका कार्यालय/निकायको समग्र विवरण **अनुसूची-२** मा उल्लेख गरिएको छ । यस प्रदेशका मन्त्रालय र मातहतका निकाय/कार्यालयहरुको संगठन संरचना, कर्मचारीको पद तथा दरवन्दी व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई थप वस्तुनिष्ठ, वैज्ञानिक र यथार्थपरक बनाउन संगठन तथा व्यवस्थापन (O&M) सर्वेक्षणका लागि नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (NASC), जावलाखेल, ललितपुरसँग सम्झौता भई सर्वेक्षणको अन्तिम प्रतिवेदन समेत प्राप्त भईसकेको छ भने डोटी जिल्लाको दिपायलमा निजामती कर्मचारीका सन्ततिलाई अध्ययन सुविधा दिने उद्देश्यले प्रदेश निजामती कर्मचारी आवासीय विद्यालयको कक्षा ६-१० संचालनमा रहेको र सो विद्यालयको भवन निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको छ ।

ग्रामीण विकास प्रशिक्षण केन्द्र, पुन्ना, डोटी र मातहतको संरचनाहरु प्रदेश सरकार अन्तरगतको प्रादेशिक सुशासन केन्द्र (PCGG) ले उपयोग गर्ने गरी हस्तान्तरण भई कार्यसंचालन भईरहेको र ग्रामीण विकास प्रशिक्षण केन्द्रका लागि कार्यकारी निर्देशक तोकी केन्द्रको कामकारवाही सुचारु ढंगबाट अघि बढिरहेको छ ।प्रादेशिक कार्यक्रम कार्यान्वयन ईकाई (PPIU) को कार्यालय मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय अन्तरगत स्थापना भई कार्य प्रारम्भ हुनुका साथै प्रादेशिक सुशासन केन्द्र (PCGG) बाट स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण तालिम, स्थानीय तहको लागि योजना तर्जुमा तथा दीगो विकास लक्ष्य स्थानीयकरण सम्बन्धी तालिम, स्थानीय तहको लागि उद्यम विकास सम्बन्धी तालिम, स्थानीय तहमा कार्यरत सूचना प्रविधि अधिकृत (ITO) को लागि तालिम संचालनका साथै प्रदेश सरकारको शासन प्रणाली, सूचना प्रविधि, विभिन्न नीति निर्देशिका, योजना तर्जुमा विकास तथा समन्वय सम्बन्धी ७ वटा अवधारणा पत्र तयार पारिएको छ।

प्रदेश सरकार, मन्त्रिपरिषद्को निर्णयानुसार प्रदेश राजधानी भौतिक पूर्वाधार विकास परियोजना कार्यालयमा रहने कर्मचारीहरुको अस्थायी दरवन्दी स्वीकृत हुनुका साथै प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको गठन भई आयोगको कार्यालय समेत स्थापना भईसकेको छ ।यसैगरी प्रदेश लोकसेवा आयोगको अन्तरिम संगठन संरचना एवं दरवन्दी तेरिज तयार पार्ने कार्य शुरुवात भएको छ ।

४. <u>आर्थिक क्षेत्र तथा *सामाजिक क्षेत्र*</u>

- संघीयता कार्यान्वयनको प्रारम्भिक चरणमा प्रदेश सरकारका संस्थागत संरचना निर्माण, प्राविधिक र स्रोत परिचालन क्षमता अभिवृद्धि, सुदूरपश्चिम प्रदेशका जनताका विकास आकांक्षाको सम्बोधन, कृषि क्षेत्रको व्यावसायीकरण र उत्पादकत्व वृद्धि, सार्वजनिक, निजी र सरकारी क्षेत्रको लगानी सहकार्यबाट उत्पादकत्व र उत्पादन वृद्धि लगायतका चुनौतीहरु औल्याएर प्रदेश सरकारले कार्य प्रारम्भ गरेको थियो । संघीय सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण मार्फत उपलब्ध भएको वित्तीय स्रोतको अधिकतम परिचालनका लागि विधि, प्रक्रिया र मापढण्डहरु निर्माण गरी लागू गरिएका छन् ।
- प्रदेश सरकार स्थापना भए पश्चात २०७५ बैशाख ९ गते सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको पहिलो बजेटको रुपमा रु. १ अर्व २ करोड ५ लाखको अल्पकालिन बजेट प्रस्तुत भएको थियो ।
- नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०१४ अनुसार नेपालको कूल गार्हस्थ उत्पादनमा सुदूरपश्चिम प्रदेशको योगदान ६.३७ प्रतिशत रहेकोमा नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन, २०२० का अनुसार सो योगदान ७.२१ प्रतिशत पुगेको छ ।
- २०७४ चैत्रमा ३४ वटा स्थानीय तहमा वाणिज्य बैङ्कहरुको शाखा रहेकोमा २०७७ माघ सम्ममा ८७ वटा स्थानीय तहमा वाणिज्य बैङ्कका शाखाहरु स्थापना भई सेवा सुचारु भएको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा देशको कूल गार्हस्थ उत्पादन (उत्पादनको मूल्यमा) को वृद्धिदर २.२८ प्रतिशत रहेकोमा सुदूरपश्चिम प्रदेशको सबैभन्दा बढी ४.१ प्रतिशत रहेको छ । सुदूरपश्चिम प्रदेशको मानव विकास सूचकांक ०.५४७ रहेको छ । यसमा सुदूरपश्चिम प्रदेशले आफुलाई पाँचौ स्थानमा राख्न सफल भएको छ ।
- प्रदेश सरकार गठन भएको पहिलो वर्ष (आर्थिक वर्ष २०७४।०७५) मा चालुतर्फ १९.६६ प्रतिशत र पूँजीगततर्फ ५३ प्रतिशत गरी कूल २५.४६ प्रतिशत खर्च

भएकोमा आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ मा चालुतर्फ ५१.९१ प्रतिशत र पूँजिगततर्फ ६१.७३ प्रतिशत गरी जम्मा ५६.५० प्रतिशत खर्च भएको थियो । आर्थिक वर्ष २०७६।०७७ मा चालुतर्फ ५५.६७ प्रतिशत र पुँजीगततर्फ ७१.०८ गरी जम्मा ६२.८२ प्रतिशत खर्च भएको थियो । यस आर्थिक वर्ष २०७७।०७८ को पुष मसान्तसम्म चालुतर्फ १३.९६ प्रतिशत र पुँजीगततर्फ १२.५७ गरी जम्मा १३.२५ प्रतिशत रकम खर्च भएको देखिन्छ ।

- आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ मा रु. सतसट्ठी करोड बीस लाख बयानब्बे हजार राजश्व संकलन भएकोमा आर्थिक वर्ष ०७६।०७७ मा रु. सतासी करोड चौपन्न लाख चौरानब्बे हजार र चालू आर्थिक वर्ष ०७७।०७८ को अर्धवार्षिक अवधि (पौष मसान्तसम्म) मा रु. अठ्चालीस करोड अठहत्तर लाख तेत्तीस राजस्व संकलन भएको छ ।

<u>विनियोजन तथा खर्चको अवस्था</u>

क्र. सं	आर्थिक वर्ष	बजेट रकम (रू.हजारमा)			खर्च रकम (रू.हजारमा)		
		चालु	पूँजीगत	कुल	चालु	पूँजीगत	कुल
१	०७४/०७५	८४३४००	१७७१००	१०२०५००	१६५८१७	९३९९९	२५९८१६
२	०७५/०७६	१३३५०८००	११७१४८१४	२५०६५६१४	६९३०७९२	७२३२६०८	१४१६३४००
३	०७६/०७७	१५०९४८३६	१३०६७१९९	२८१६२०३५	८४०३४३४	९२८८५७८	१७६९२०१२
४	०७७/०७८	१६४२४०८०	१६९५७२७८	३३३८१३४८	२२९२५७३	२१३११८९*	४४२३७६२*

स्रोतः प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय

* २०७७ पौष सम्मको

- सुदूरपश्चिम प्रदेशमा लगानीको वातावरण निर्माण गर्न सुदूरपश्चिम वित्तीय सम्मेलन मिति २०७६ साल मंसिर २० गते सम्पन्न भएको साथै दीगो विकास लक्ष्य (SDG) को स्थानीयकरण गर्ने कार्य सम्पन्न गरेको ।
- समय समयमा बजेट तर्जुमा सम्बन्धी प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली (PLMBIS) तालिम संचालन गरिएको । प्रदेश सभाका माननीय सदस्यहरुसँग पूर्व बजेट छलफल कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- प्रदेश स्वरोजगार विकास कोष स्थापना भई कार्यकारी निर्देशकको नियुक्ति प्रकृया अन्तिम चरणमा रहेको । प्रदेश सरकारबाट घोषणा भएको पुनर्कर्जा सम्बन्धी

कार्यविधि स्वीकृतिको अन्तिम चरणमा रहेको। पुनर्कर्जाको कार्यक्रम कार्यान्वयनबाट थप ४०० प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना हुने अपेक्षा गरिएको ।

- प्रदेश सरकारका कार्यालयहरुमा चेकबाट भुक्तानी कार्य भईरहेकोमा भुक्तानी दिने रकम सोझै खातामा जम्मा हुने प्रणाली EFT(Electornic funds transfer system) को सुरुवात गरिएको ।
- प्रदेश सरकारको खर्च लेखांकनको लागि CGAS (Computerized government accounting system) प्रणालीको सुरुवात र सोको लागि तालिमको व्यवस्था गरिएको। प्रदेश सरकार अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा जिन्सी व्यवस्थापनका लागि PAMS (Public assest management system) प्रणालीको सुरुवात र तालिमको व्यवस्था गरिएको ।
- विगत ३ वर्षको बजेट र खर्चको समग्र स्थिति र प्रदेशको आर्थिक तथा सामाजिक परिसूचक अनुसूची-३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

५. सडक, पुल, सिँचाई, खानेपानी, तटबन्ध, आवास, उर्जा, यातायात क्षेत्र -

- भूमिगत सिँचाई र सतह सिँचाई तर्फ २६० वटा आयोजनाहरु अन्तरगत पक्कि कुलो १८० कि.मि., कच्ची कुलो १०० कि.मि. र १४ वटा डिप ट्युबेल निर्माण भै ९८९० हेक्टर क्षेत्रफलमा सिँचाई सुविधा पुगेको। हरेक जिल्लामा कम्तीमा दुईवटा नमूना लिफ्ट सिँचाई आयोजनाको लागि अध्ययन एवं नक्साङ्कन भइ कार्यान्वयन भएको। साथै गत आ.व. देखि क्रमागत रुपमा संचालन भै चालु आ.व.२०७७/७८ मा सम्पन्न हुने आयोजनाहरुबाट थप ५७०० हेक्टर जमिनमा सिंचाई सुबिधा उपलब्ध हुनेछ भने बहुबर्षीय ठेक्का भएका र आगामी आ.व २०७८/०७९ मा सम्पन्न हुने क्रमागत आयोजनाहरुबाट समेत थप ६००० हेक्टर जमिनमा सिंचाई सुबिधा बृद्धि हुनेछ ।
- नौगाड जलबिद्युत आयोजना, दार्चुला (६.९७ मे.वा.) र सुर्नयागाड जलबिद्युत आयोजना, बैतडी (७.७५ मे.वा.) को प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव अध्ययन सहित बिस्तृत सम्भाव्यता अध्ययनको कार्य भइरहेको छ भने अपर सुर्नयागाड जलबिद्युत आयोजना, बैतडी (७.७१ मे.वा.) को प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव अध्ययन सहित बिस्तृत सम्भाव्यता अध्ययनको लागि परामर्शदाता छनौटको लागि मूल्यांकनको कार्य भइरहेको, बैकल्पिक उर्जाको विकास र प्रवर्द्धनको लागि पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन

गरिएको छ।साथै आगामी आ.व. २०७८/०७९ देखि माथि उल्लेखित तीनवटै जलविद्युत आयोजनाहरुको कुल २२.४३ मे.वा. को लागि स्रोत सुनिश्चितता गरी कार्यान्वयनको प्रक्रिया समेत थालिनेछ ।

- प्रदेशस्तरीय एकीकृत भौतिक पूर्वाधार विकास नीतिको तर्जुमा कार्य अगाडि बढाईएको।
- प्रदेश खानेपानी गुरु योजना, प्रदेश सिंचाई गुरु योजना, प्रदेश सरसफाई गुरुयोजना तयार गर्न अध्ययन कार्यको लागि प्रक्रिया सुरु भएको।
- प्रदेश राजधानी तोकिएको क्षेत्र (गोदावरी पुल देखि ५ कि.मि. तल्लो तटीय क्षेत्र) मा नदी नियन्त्रण कार्यको लागि विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन भैरहेको ।
- नदी नियन्त्रण, तटबन्ध र पहिरो नियन्त्रण तर्फ कुल जम्मा ४८ कि.मि. लम्बाइमा संरक्षण (Protection) को कार्य भएको छ र जसमा २२९ हेक्टर जमिनको उकास र जमिनको कटान रोक्ने काम भएको ।साथै गत आ.व. देखि क्रमागत रुपमा संचालन भै चालु आ.व. २०७७/७८ मा सम्पन्न हुने आयोजनाहरुबाट थप ८५ किमी लम्बाइमा संरक्षणको काम (Protection) सम्पन्न भई ४०५ हेक्टर हेक्टर जमिनको उकास र जमिनको कटान रोक्ने काम सम्पन्न हुनेछ भने आगामी आ.व. २०७८/०७९ मा सम्पन्न हुने क्रमागत आयोजनाहरुबाट समेत थप १०० कि.मि. लम्बाइमा संरक्षणको काम (Protection) सम्पन्न भई ४७७ हेक्टर जमिनको उकास र जमिनको कटान रोक्ने काम भएको हुनेछ ।
- कैलाली र कञ्चनपुरका कान्द्रा, कटैनी, बनरा, शिवगंगा, चौधर लगायतका विभिन्न नदीहरुमा नदी नियन्त्रण कार्य प्रारम्भ गरिएको ।
- खानेपानी तथा सरसफाई तर्फ १९६ वटा आयोजनाहरु सम्पन्न भई ४०,००० जना लाभान्वित भएका छन् भने २५४ वटा आयोजनाहरु निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छन्।साथै गत आ.व. देखि क्रमागत रुपमा संचालन भै चालु आ.व.२०७७/७८ मा सम्पन्न हुने आयोजनाहरुबाट थप २०,००० जनसंख्यालाई खानेपानी तथा सरसफाई को सेवा उपलब्ध हुनेछ भने बहुबर्षीय ठेक्का भएका र आगामी आ.व २०७८/०७९ मा सम्पन्न हुने क्रमागत आयोजनाहरुबाट समेत थप १५,००० जनसंख्यालाई खानेपानी तथा सरसफाई को सेवा उपलब्ध भएको हुनेछ ।

- यातायात पूर्वाधारतर्फ १२८ कि.मि. पक्कि सडक, ३२२ कि.मि. खण्डास्मित (ग्रावेल सडक) र ७०८ कि.मि माटे सडक निर्माण, १० वटा सडक पुल र १८ वटा झोलुंगे पुल निर्माण भएका छन्।साथै गत आ.व. देखि क्रमागत रुपमा संचालन भै चालु आ.व.२०७७/७८ मा सम्पन्न हुने आयोजनाहरुबाट २०७.८ कि.मि.पक्कि सडक,५९ कि.मि.खण्डास्मित (ग्रावेल सडक),२१५ कि.मि. माटे सडक निर्माण सम्पन्न हुनेछ र ५ वटा सडक पुल र ६ वटा झोलुंगे पुल निर्माण सम्पन्न हुनेछन् भने बहुबर्षीय ठेक्का भएका र आगामी आ.व.२०७८/०७९ मा सम्पन्न हुने क्रमागत आयोजनाहरुबाट समेत थप १६०.४१ कि.मि.पक्कि सडक,४८.५ कि.मि.खण्डास्मित(ग्रावेल सडक),२२८ कि.मि. माटे सडक, १४ वटा सडक पुल र ८ वटा झोलुंगे पुल निर्माणको काम सम्पन्न भएको हुनेछ ।
- प्रत्येक जिल्लामा एउटा पर्ने गरि ९ वटा महत्त्वपूर्ण सडक योजनालाई प्रादेशिक गौरवका योजनाको रुपमा छनौट गरी निर्माण कार्यलाई उच्च प्राथमिकता साथ कार्य अगाडि बढाएको ।प्रादेशिक गौरवका योजनाहरुको विवरण र विद्यमान प्रगति अवस्था **अनुसूची-**४ मा उल्लेख गरिएको ।
- जनता आवास कार्यक्रम अन्तर्गत लक्षित वर्गका जनताको लागि जम्मा १७४६ वटा निजी आवास भवन निर्माण सम्पन्न भई विपन्न जनतालाई हस्तान्तरण भएका छन् । हालसम्म ५७ वटा सामुदायिक/सरकारी भवन निर्माण भएका साथै गत आ.व. देखि क्रमागत रुपमा संचालित १००० वटा निजि आवासहरु चालु आ.व. २०७७/७८ मा निर्माण सम्पन्न भै विपन्न जनतालाई हस्तान्तरण हुनेछन् भने क्रमागत रुपमा संचालित १२५४ वटा निजि आवासहरु आगामी आ.व २०७८/०७९ मा सम्पन्न भै विपन्न जनतालाई हस्तान्तरण हुनेछन् । त्यसैगरी सामुदायिक/सरकारी भवन भवन तर्फ चालु आ.व. २०७७/७८ मा ४५ वटा र आगामी आ.व. २०७८/०७९ मा ३५ वटा सामुदायिक/सरकारी भवनहरु निर्माण सम्पन्न हुनेछन ।
- चालु आ.व.२०७७/०७८ देखि शुरु गरिएको 'ब्यास गाँउपालिका बिशेष कार्यक्रम' अन्तर्गत टिंकरमा साना जलबिद्युत आयोजनाहरुको मर्मत-सम्भार र छाङरूमा वडा कार्यालय भवन निर्माण र घोडेटो बाटो निर्माण सम्बन्धी कार्यको प्रक्रिया शुरु गरिएको।

- प्रदेश बस सेवा निगम गठन तथा सञ्चालनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको छ ।यातायात व्यवस्था कार्यालय कैलाली र कञ्चनपुरका अलावा यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय डोटी र डडेल्धुरामा पनि ट्रायल सेन्टरको संरचना निर्माण गरी उक्त कार्यालयहरुबाट समेत सवारी अनुमतिपत्र वितरण गर्नका लागि कार्य अघि बढाईएको।
- भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय तर्फको समग्र प्रगति स्थिति **अनुसूची- ५** मा उल्लेख गरिएको छ।

६ कृषि तथा पशुपालन क्षेत्र-

- संविधानबाट प्रदत्त खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्प्रभुताको हकलाई साकार तुल्याउन खाद्यमा आत्मनिर्भरताको नीतिलाई अनुसरण गर्दै सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकारले कृषिको यान्त्रिकिकरण, आधुनिकिरण र व्यावसायीकरणलाई प्राथमिकता दिएको ।
- कृषकहरूलाई टेवा तथा सेवा प्रवाहमा सहजताका लागि ९ वटै जिल्लामा कृषि ज्ञान केन्द्र र भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु विज्ञ केन्द्र स्थापना गरिएको साथै प्राविधिक जनशक्तिको अभाव पूर्तिका लागि ४३ जना प्राविधिक कर्मचारी करारमा भर्ना गरिएको।
- उच्च मूल्यका कृषि उपजहरू जस्तै-फलफूलमा स्याउ, सुन्तला, कागती, किवि, ड्रागन फल लगायत व्यवसायिक चिया र कफी खेतीको सम्भाव्यता अध्ययन भएको ।
- प्रदेशमा रहेका प्राकृतिक ताल तलैया, जलाशय र चिसो पानीमा व्यवसायिक माछापालनको सम्भाव्यता अध्ययन तथा व्यवसायिक रेन्बो ट्राउट माछापालन सम्भाव्यता अध्ययन भई डोटी जिल्लाको जोरायल र सायल गाउँपालिका, दार्चुला जिल्लाको मार्मा गाउँपालिका र बैतडी जिल्लाको सुर्नया गाउँपालिकामा रेन्बो ट्राउट माछापालन शुरूवात भएको ।
- प्रदेशलाई दुधमा आत्मनिर्भर वनाई दुग्ध उत्पादनलाई ग्रामीण कृषकको आय आजर्नको मुख्य श्रोत वनाउन थप दुधलाई धुलोमा परिणत गरि निर्यात गर्नका लागि धुलो दुध कारखाना प्लान्ट स्थापना, सार्वजनिक निजी र सहकारी क्षेत्रको सहभागितामा दुधालु गाईभैसीको आनुवांशिक श्रोतकेन्द्र स्थापनाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन तथा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार भई सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालय कृषि संकायको व्यवस्थापन तथा मन्त्रालयको आर्थिक सहयोगमा टिकापुर

क्याम्पसको प्राङ्गणमा दुधालु भैसीको आनुवांशिक श्रोतकेन्द्र स्थापना कार्यको शुरूवात भएको ।

- दुधको वैज्ञानिक मुल्य निर्धारणमा सहयोग पुऱ्याउन तथा कृषकहरूलाई दुध उत्पादनको प्रतिफलमा आधारित अनुदान प्रणालीलाई सहयोग पुऱ्याउन ७५% अनुदानमा १६ वटा दुग्ध संकलन केन्द्र तथा सहकारीहरूमा मिल्क एनालाईजर जडान गरिएको ।
- रासायनिक मलमा कृषकलाई सहुलियत प्रदान गर्न साल्ट टेड्रिङ कर्पोरेशनसंग सम्झौता गरि अनुदानमा मल वितरण भएको ।
- कञ्चनपुर जिल्लाको पुनर्वासमा रहेको राष्ट्रिय आवास कम्पनी लिमिटेडको ७४ विगाहा बाँझो जग्गामा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्को सहकार्यमा कृषि अनुसन्धान, प्रसार र शिक्षा कार्यक्रमको शुरुवात भएको।
- कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि कृषि विकास बैंकसंग सम्झौता भई ऋणमा व्याज अनुदानको व्यवस्था गरिएको।
- वाली तथा पशुपन्छीको विमाको प्रिमियममा थप अनुदान उपलव्ध गराउन रु. २ करोडको वीमा कोष स्थापना गरिएको ।
- कृषि र पशुसेवा प्रविधि बिस्तारका लागि ९ वटा जिल्लाका सहकारी/कृषि अध्ययन संस्थानमा सामुदायिक कृषि प्रसार सेवा केन्द्र स्थापना भएको ।

७ खाद्यान्न, पशुपन्छी तथा वागवानी क्षेत्र-

- १५०० हेक्टर क्षेत्रफलमा धान र गहुँ बालीको बीउ उत्पादन कार्यक्रम संचालन भई उत्पादन भएको उन्नत बीउको प्रयोगबाट ३ बर्षमा धान र गहुँको कुल उत्पादनमा ३% ले बृद्धि भएको ।
- ९ ओटै जिल्लाका २७,००० विपन्न परिवारहरुलाई विभिन्न प्रजातिका हिउँदे फलफूलका विरुवाहरु निःशुल्क उपलब्ध गराई फलफूल रोपण गरिएको ।
- मुख्यमन्त्री एकिकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत ८८ स्थानीय तहमा नमुना गाँउ स्थापना भई विभिन्न बाली तथा पशुपंक्षीमा व्यवसायीकरणको शुरुवात भएको ।

- प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाबाट विभिन्न बालीका ५५२ वटा पकेट र २०० वटा ब्लक स्थापना भएको ।
- करिव १२,००० हेक्टर खेती योग्य जमिनमा व्यवसायिक खेतीको शुरूवात भई कृषिको उत्पादकत्व वृद्धिका लागि उन्नत तथा आधुनिक प्रविधिको प्रयोगबाट व्यवसायीकरण तथा आधुनिकिकरण भएको ।
- ९ वटै जिल्लाका विभिन्न स्थानहरूमा ७८७ वटा व्यवसायिक पशुपन्छी फार्मको जैविक सुरक्षा, घेरवार सहित फार्म सुदृढिकरण तथा १२०० वटा नयाँ साना, मझौला तथा ठूला फार्मको स्थापना भएको ।
- गोदावरी नगरपालिकाको अत्तरिया र टीकापुर नगरपालिकाको टिकापुरमा २ वटा पशु हाटबजारको सुदृढिकरण भई अनुत्पादक तथा वाँझो भैसीको विक्रिबाट रू. ३५ करोड वरावरको कारोवार भएको।
- कृत्रिम गर्भाधानबाट पशु नश्ल सुधारमा टेवा पुर्याउन १२५ जना कृत्रिम गर्भाधानकर्तालाई तालिम तथा उपकरण बितरण भएको ।
- गुणस्तरीय पशुजन्य उत्पादन तथा बजारीकरण प्रवर्द्धनका लागि ११२ वटा मासु पसल सुधार, १०७ डेरी पसल, १५ वटा स्थानमा दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापना भएको ।
- मासु तथा मासुजन्य पदार्थको स्वच्छता कायम राखी जनताको हित र स्वास्थ्यलाई सुनिश्चित गर्न ५ वटा मिट मार्ट र कन्चनपुर जिल्लाको महेन्द्रनगर, कैलाली जिल्लाको टिकापुर तथा अछामको मंगलसेन गरि ३ वटा बधशालाको निर्माण भई संचालनमा आएको।
- तयारी मासु तथा दुग्धजन्य पदार्थको ढुवानीका लागि ५० % अनुदानमा ३ वटा चिलिङ्ग भ्यान वितरण भई वजारीकरणमा टेवा पुगेको ।
- व्यवसायिक तरकारी खेतीका नयाँ प्रविधि विस्तारका लागि विभिन्न जिल्लामा साना र ठूला गरि ४५०० वटा प्लाष्टिक टनेल निर्माण भई प्रति १०० वर्ग मिटर टनेलमा ३०० के.जि. थप उत्पादन वृद्धि भएको।
- आलुको उन्नत बीउ बितरणबाट करिब १८०० हेक्टरमा वीउ उत्पादन भई आलु विकास कार्यक्रमबाट विगत ३ वर्षमा यस प्रदेशको आलु उत्पादन १०-१५ प्रतिशत बृद्धि भएको ।

- २५० हेक्टर नदी किनार र बगरमा मौसमी तरकारी खेती तथा युवा लक्षित तरकारी खेती बिस्तारबाट कम्तिमा २५०० जना युवा कृषकहरुले स्वरोजगार प्राप्त गरेका।
- व्यवसायिक माछापालनका लागि ९० हेक्टर क्षेत्रफलमा पोखरी निर्माण भई १२६ जना मत्स्य कृषकहरू प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका।
- मत्स्य विकास केन्द्र गेटा कैलालीवाट ह्याचिङ्ग, फ्राई, फिंगरलिङ्ग र खानेमाछा गरि जम्मा ५,९७,०७,८२९ गोटा माछा विक्रिवाट रु.६०,१४,०४६/- राजश्व आम्दानी भएको र कृषकहरूले रू.१० करोड वरावरको आम्दानी गरेको ।
- मध्य तथा उच्च पहाडी क्षेत्रमा फलफुलको क्षेत्र विस्तारका लागि १२ वटा हाईटेक नर्सरी निर्माण तथा २०० हेक्टरमा बर्षे र हिंउदे फलफूल क्षेत्र विस्तार गरिएको।
- बाजुराको स्याउ, दार्चुलाको मह र ओखर, डोटीको सुन्तला, मह र चुकको उत्पादन र प्याकेजिङ लगायत मुल्य श्रंखला सहितको वजारीकरणका लागि कृषि उपज कोसेली घर निर्माण तथा बजार संयन्त्र स्थापना गर्न सहयोग गरिएको ।
- ३ वर्ष भित्रमा कैलाली तथा कञ्चनपुरमा सघन रुपमा २०० हेक्टर क्षेत्रफलमा थप व्यवसायिक केरा खेति बिस्तार भई प्रदेशको कुल मागको ८५% केरा आपूर्ति भएको।
- प्रदेश अन्तर्गत प्रांगारिक कृषि उत्पादन तथा प्रवर्धनका लागि ३ वटा जैविक विषादी उत्पादन केन्द्रहरुको स्थापना भएको।
- कृषि जैविक विविधता तथा रैथानेवाली संरक्षण कार्यक्रम अन्तर्गत कैलाली र कन्चनपुर जिल्लाका विभिन्न पकेट क्षेत्रमा ३०० हेक्टर जग्गामा थारु आलु संरक्षण तथा सम्बर्द्धन कार्यक्रम लागु गरिएको ।

मुख्यमन्त्री एकिकृत कृषि तथा पशुपन्छी बिकास कार्यक्रम -

- "नमूना कृषि गाउँ, आफै बनाउँ" भन्ने मुल नाराका साथ ८८ वटै स्थानिय तहमा गत आ.व. मा अभियानको रूपमा शुरू गरिएको मुख्यमन्त्री एकिकृत कृषि तथा पशुपन्छी बिकास कार्यक्रम अन्तर्गत हाल सम्म ११३ वटा नमुना कृषि गाँउ (जसमध्ये भेडावाख्राः ३४, स्याउः १, सुन्तलाः १, वाख्राः २९,आलुः ४, कुखुराः २, तरकारीः १६, गाईः १, भैसीः ३,गहुः ३ , ओखरः १, धानः ७, फलफूलः ४, माछाः १, उखुः ४, मसलाः २, मौरीः २, तरकारीः १६, र केराः२) गरी विभिन्न बालि र पशुपंक्षीको

एकिकृत उत्पादन तथा व्यवसायिकरणको कार्य प्रारम्भ भएको । प्रदेशको गौरवको रूपमा रहेको यस कार्यक्रमले प्रदेशमा खाद्य सुरक्षा र सम्प्रभुताको हक प्रत्याभुति हुने गरी ज्ञानमा आधारित व्यावसायिक कृषिको विकास नमूना र कृषिमा आत्मनिर्भरताको अभियानलाई थप टेवा पुर्याएको ।

बाली	नमूना गाउँ संख्या	लाभान्वित परिवार
तरकारी	२६	२६००
फलफूल	१३	१५००
गहुँ	६	६००
धान	८	९००
मकै	१	१००
मसाला	१	१००
उखु	४	४००
मौरी	२	२००
बाख्रा	४१	२०५०
भेडा	३	१५०
भैंसी	३	१५०
कुखुरा	४	२००
माछा	१	५०

८ क्षमता बिकास कार्यक्रम, कृषि यान्त्रिकरण तथा पुर्वाधार विकास-

- मन्त्रालय मातहतमा रहेका फार्म, केन्द्र तथा श्रोतकेन्द्रहरूको सुदृढिकरण गरि उत्पादकत्व वृद्धिका लागि सुधार योजना तयार गरिएको ।
- कृषकको क्षमता बिकासका लागि १३३ वटा आइ.पि.एम. पाठशाला र अन्य व्यवसायिक कृषि तथा पशुपन्छी पालन सम्बन्धी तालिमबाट जम्मा ६२२७ जना कृषकहरू लाभान्वित भएका ।

- कृषि व्यवसाय तथा उद्यम प्रवर्धनका लागि कृषि उस्मायन मोडेलमा तालिम कार्यक्रमको शुरूवात भई व्यवहारिक ज्ञान र प्रविधि हस्तान्तरण कार्य प्रारम्भ भएको।
- कृषि विद्यालयहरुलाई उत्पादनमुलक व्यवसाय संचालन गर्न तथा विद्यार्थिहरुमा प्रयोगात्मक ज्ञान अभिबृद्धि गर्न Earn While Learn कार्यक्रम संचालनका लागि कोषको स्थापना भएको ।
- सहकारी संस्थाका सदस्यहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सहकारीकरण तथा गरीवी निवारण, सहकारी लेखापालन, सहकारी सुचना प्रणाली र प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम संचालन भई जम्मा ४४० जना सहकारी संस्थाका सदस्य तथा कर्मचारीहरू लाभान्वित भएका ।
- भू-उपयोग, जग्गा प्रशासन, जग्गा नापजाँच अन्तर्गत व्यवस्थापनको क्षेत्रमा क्षमता विकास सम्वन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम अन्तर्गत जिल्लास्थित मालपोत र नापी कार्यालयहरूमा कार्यरत सहायकस्तरका २४ जना कर्मचारीहरु सहभागी भई क्षमता अभिवृद्धि भएको ।
- कृषिमा श्रम घटाउन र ब्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि १० वटा स्थानीय तहमा कष्टम हायरिंग सेन्टर, ७ वटा सहकारी तथा संस्थाहरुलाई चार पाँग्रे ट्र्याक्टर ५५०० परिवारलाई पावर टिलर, मिनिटिलर र चार पाँग्रे ट्र्याक्टरमा जडान हुने उपकरणहरु वितरण गरिएको ।
- कृषि भौतिक पुर्वाधार प्रवर्धन गर्न ३ वटा राइपेनिंग च्याम्बर, १ वटा कोल्ड स्टोर (आंशिक सहयोग), १० वटा कृषि संकलन केन्द्र, ८ वटा कृषि हाटबजार स्थल, ४ वटा च्याउ बीउ उत्पादन प्रयोगशाला, १ वटा भेटेरीनरी तथा दाना परिक्षण/अन्वेषण प्रयोगशाला तथा १ वटा दुग्ध परिक्षण प्रयोगशाला स्थापना भएको ।
- ३ वर्ष भित्रमा २८०० वटा साना सिंचाइ योजनाहरुको कार्यान्यिन भई कुल १०० किलोमिटर निर्माण, मर्मत तथा सुधार भएको, तराईका जिल्लामा सिंचाई क्षेत्र विस्तारका लागि ५५० वोरिङ सेट वितरण भई ४०० हेक्टरमा सिंचाई सुविधा वढेको ।
- यस आ.व. देखि ९ वटै जिल्लाका सम्भाव्यता भएका ९-९ वटा कृषि उत्पादन तथा वजारीकरण स्थलमा एकिकृत कृषि बजार र कोल्ड च्याम्वर निर्माण कार्य प्रारम्भ भएको।

९ भूमि व्यवस्थापन, सहकारी तथा गरीवी निवारण क्षेत्र -

- गरिव तथा विपन्न वर्गको पारिवारिक पोषण तथा खाद्य सुरक्षाको लागि विभिन्न जिल्लाका १३५० जना एकल तथा विपन्न महिलाहरू, ३५० जना भूमिहिन तथा दलित परिवारलाई ग्रामीण कुखुरापालन, वाख्रापालन तथा तरकारी खेती मार्फत अनुदान सहयोग प्रदान गरिएको ।
- आयआर्जन तथा उत्पादनमा संलग्न ९६ वटा कृषि सहकारी संस्थाहरू मार्फत व्यवसायिक तरकारी खेति, व्यवासायिक वाख्रापालन, दुध उत्पादन, कुखुरापालन र वंगुरपालन, वालीनालीको विजवृद्धि तथा बीउ प्रशोधन, कृषि बजारिकरण, दुग्ध संकलन तथा डेरी उद्योग लगायतका आयोजनाहरु संचालन भएका ।
- सहकारी प्रशिक्षण मार्फत सम्बन्धी २५ वटा तालिम सञ्चालन र तालिमबाट ६३२ जना लाभान्वित भएका ।
- विगत ३ वर्षमा विभिन्न सहकारी संस्थाहरुलाई जम्मा अनुदान रकम रु. १६,४६,८८,९२०/- प्रदान गरिएको । जसमध्ये बीउपूँजी अनुदानतर्फ ९ र पुँजीगत वा अन्य अनुदानतर्फ १९० वटा सहकारीलाई अनुदान दिईएको ।
- वालीनालीको विजवृद्धी कार्यक्रम अन्तर्गत वीउ भण्डारण, गोदामघर र संकलन केन्द्र निर्माणका लागि २२ वटा सहकारी संस्थाहरूलाई वीउपूजी अनुदान वितरण भएको ।
- मुख्यमन्त्री एकिकृत बस्ती विकास कार्यक्रम अन्तर्गत गरिब तथा विपन्न वर्गको पहिचान गरि बस्ती ब्यवस्थापन कार्यक्रम अन्तर्गत बेदकोट नगरपालिका कञ्चनपुर, डोटीको दिपायल र भुरुवा राजीबस्ती भजनी नगरपालिका कैलालीमा घर निर्माण कार्य प्रारम्भ भएको ।
- प्रदेशभित्र रहेका भूमिहिन, सुकुम्वासी, मुक्त कमैया र मुक्त हलिया सम्बन्धी तथ्यांक संकलनका साथै भू-उपयोग सम्बन्धी सुचना प्रणाली निर्माण भएको।
- भू-उपयोग, भूमि बैंक, चक्लाबन्दी खेती सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण भएको।
- संघीय सरकारको भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान आयोग गठन आदेश, २०७६ बमोजिम प्रदेश सरकार, मन्त्रिपरिपद्बाट यस प्रदेशको लागि भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान आयोगको सदस्य नियुक्त भई कार्यारम्भ भएको ।

१० वन क्षेत्र-

- प्रदेश सरकारको तीन वर्षको अवधिमा विभिन्न प्रजातिका गरी जम्मा ४० लाख ३१ हजार ५४४ वटा विरुवा उत्पादन तथा वितरण र रोपण गरिएको ।
- करिव १५,९३८ हेक्टर वन क्षेत्रमा १४४ वटा सामुदायिक समूह गठन गरी वन हस्तान्तरण गरिएको ।
- ७५२ हेक्टर क्षेत्रफल वृक्षारोपण गरिएको ।
- २०२ हेक्टर वन अतिक्रमण क्षेत्रलाई खाली गरी वन क्षेत्र कायम गरिएको ।
- २७१ वटा वन अपराध सम्बन्धि मुद्दा दायर भएको ।
- जिल्ला वन पैदावार समितिहरु मार्फत जम्मा ७९,७३७ क्यूविक फिट काठ जम्मा १२८१ घरधुरीलाई घर निर्माण तथा मर्मत कार्यका लागि वितरण गरिएको । साथै वन पैदावर विक्रिबाट ३४ करोड १८ लाख राजश्व आम्दानी भएको छ ।
- २३८ स्थानमा गल्छि पहिरो नियन्त्रण, १२२ स्थानमा खोला नदी किनार संरक्षण, ७६ वटा पानी मुहान संरक्षण र ९० स्थानमा संरक्षण पोखरी निर्माण भएको ।
- यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित थप उपलब्धी विवरण **अनुसूची-६** मा उल्लेख गरिएको छ ।

११ उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्र-

- १०,९२८ वटा विभिन्न प्रकृतिका उद्योगहरू दर्ता भएका ।
- ९८५४ जना नयाँ उद्यमीहरु श्रृजना भएका र ६९१ जना उद्यमीहरुलाई विभिन्न प्रविधिहरु हस्तान्तरण गरिएको ।
- दार्चूला जिल्लाको छाङरु र टिंकर क्षेत्रका स्थानीय वासिन्दाका लागि हेलिकोप्टर मार्फत १८० क्विन्टल खाद्यान्न ढूवानी सहयोग गरिएको ।
- सुदूरपश्चिम प्रदेश सभाका माननीय सदस्य, प्रदेश सरकारका प्रमुख सचिव र उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका सचिव समेतको टोलीले दार्चूला जिल्लाको छाङरु र टिंकर क्षेत्रको स्थलगत भ्रमण गरी सो क्षेत्रका समस्या र सुझाव सम्बन्धमा जनप्रतिनिधि र स्थानीय वासिन्दासँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।
- प्रदेशमा उच्च सम्भावना भएको जडिबुटीको उत्पादन, संकलन र प्रशोधन तथा विकासका लागि प्रदेश जडिबुटी उत्पादक तथा प्रशोधन कम्पनी स्थापनाका लागि सम्झौता भएको।
- यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित थप उपलब्धि विवरण **अनुसूची-६** मा उल्लेख गरिएको छ ।

१२ पर्यटन क्षेत्र

- प्राकृतिक सुन्दरताले भरिपूर्ण यस प्रदेशको उच्च पर्यटकीय सामर्थ्यतालाई मध्यनजर गर्दै विगतदेखि नै पर्यटन विकासको क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकता दिँदै आएको ।
- प्रदेशको पर्यटन विकास सम्बन्धी कार्य संचालन गर्न कुनै पनि निकाय नभई कार्यक्रम संचालनमा अन्यौलता रहेको अवस्थामा सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार (मन्त्रीपरिषदको) मिति २०७५।९।२६ को वैठकवाट प्रदेश पर्यटन विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ स्विकृत भई सोही वमोजिम इकाई कार्यालय सञ्चालन भएको ।
- नेपाल सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार, भिमदत्त नगरपालिका र दोधारा-चाँदनी नगरपालिका, कन्चनपुर बिच कन्चनपुरको महेन्द्रनगर विमानस्थललाई विकास र विस्तार गरी 3C Category को विमानस्थलको रुपमा स्तरोन्नति गर्न मिति २०७७ फागुन ३ गते समझदारी पत्रमा हस्ताक्षर भएको ।
- सुदुरपश्चिम प्रदेशको समग्र पर्यटकिय विकासकालागि विभिन्न ५ वटा पर्यटन करिडोरहरू पहिचान गरी उक्त करिडोरहरू अन्तरगत विभिन्न पुर्वाधारहरू निर्माण लगायतका कार्यक्रमहरू संचालन भैरहेको ।
- नेपाल भ्रमण वर्ष २०२० को शुभारम्भ दिवसका दिन सबै सरोकारवालाहरूको उपस्थितिमा सुदूरपश्चिम प्रदेशका नौ वटै जिल्लाहरूको कला, संस्कृति झल्कने गरी झाँकी प्रदर्शन गर्दै भव्य उद्घाटन समारोह सम्पन्न गरिएको ।
- सौन्दर्यीकरणका लागि विभिन्न स्थानहरूमा सहरी हरित पार्क निर्माण गरिएको ।
- पर्यटकिय महत्वका विभिन्न ताल, तलैया, झरना, गुफाहरूको व्यवस्थापन भएको ।
- ऐतिहासिक, साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वका गढी, किल्लाहरूको संरक्षण गरिएको ।
- प्रदेश सरकारले पर्यटन प्रवर्द्धन एवं विकासका लागि पर्यटकिय महत्वका विभिन्न ठुला, साना मठ, मन्दिर, गुम्वा, चैत्य, धर्मशाला, अतिथि गृह, पर्यटकीय बाटो तथा पदमार्ग लगायतका जम्मा ४१६ वटा पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत कार्य सम्पन्न भएको।
- प्रदेशको प्राकृतिक पर्यटन विकासका लागि खप्तड क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति र रामारोशन क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समितिको गठन भई क्रमशः कार्यकारी अधिकृत र कार्यकारी निर्देशक समेतको नियुक्ति गरिएको ।

- सुदूरपश्चिम प्रदेशको पर्यटन विकास गुरूयोजना तयारी र सुदूरपश्चिम प्रदेशको पर्यटन सम्बन्धी डकुमेन्ट्री तयारी गर्ने कार्य अगाडी बढेको ।
- पर्यटन ऐनको अन्तिम मस्यौदा तयार भई स्वीकृतिको प्रक्रियामा रहेको ।
- भिमदत्त न.पा. बडा नं. ८ को भम्केनि धाममा नेपाल आमाको मुर्ति स्थापना गर्न बेसमेन्ट म्युजियम तयारी गर्ने, टीकापुर खक्रौलामा कैलाश प्रवेशद्वार स्थापना गर्ने र गौरीगंगामा भ्यूटावर निर्माण गर्ने कार्यका लागि टेन्डर आह्वान भईसकेको ।
- यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित थप उपलब्धि विवरण **अनुसूची-६** मा उल्लेख गरिएको छ।

१३ शिक्षा क्षेत्र-

- आ.व. २०७५/०७६ मा आरम्भ भई सम्पन्न हुन नसकेका ८८ वटा दुईकोठे विद्यालय भवनहरू मध्ये ८४ वटा, ८८ वटा चारकोठे विद्यालय भवनहरू मध्ये ८३ वटा, ऐश्वर्य मा.वि. भौतिक पूर्वाधार निर्माण क्रमागत २ मध्ये २ वटा, वण्डाली नि.मा.वि. पूर्वाधार विकास क्रमागत १ र ३२ वटा क्याम्पस भवनहरूको निर्माण कार्य आ.व. २०७६/०७७ मा सम्पन्न भएको ।
- ९ वटा सामुदायिक प्राविधिक धारका विद्यालयहरुमा छात्रावास निर्माण (क्रमागत) मध्ये बाजुरा स्थित १ भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको ।
- ५ वटा प्राविधिक धार संचालन भएका सामुदायिक क्याम्पसहरूमा सूचना तथा संचार प्रविधि (ICT) ल्याव र १० वटा सामुदायिक क्याम्पसहरूमा पुस्तकालय सुदृढीकरण गरिएको।
- शिक्षा विकास कार्यक्रम (विशेष अनुदान) अन्तर्गत ४४ वटा सामुदायिक विद्यालयहरुमा ICT ल्याव स्थापना भएको ।
- १५ वटा परम्परागत तथा धार्मिक प्रकृतिका विद्यालयहरुको सुदृढिकरण र विशेष आवश्यकता भएका बालबालिकाहरुको शिक्षामा पहुँच वृद्धि गर्न विशेष शिक्षा संचालित ३० वटा विद्यालयहरुलाई प्रोत्साहन अनुदान निकासा गरिएको ।
- चालु आ.व.मा निर्माण प्रारम्भ भएका ६४ वटा २ कोठे भवन मध्ये ७ वटा, ६४ वटा ४ कोठे भवन मध्ये ३ वटा, ५० वटा घेरबार मध्ये ४८ वटा सम्पन्न भएका।
- ३५०८ जना विद्यालय सहयोगी र २३४ जना वाल विकास शिक्षकहरुले प्रदेश सरकारबाट प्रोत्साहन अनुदान प्राप्त गरेको।

- मापदण्डका आधारमा प्रतिव्यक्ति रु.३ हजार देखि रु. ५ हजारका दरले ५ जना उच्च शिक्षा अध्ययनरत अपाङ्गता भएका विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्ति वितरण गरिएको।
- ११ वटा क्याम्पस निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका ।
- १३७ वटा २ कोठे भवन र ४ कोठे विद्यालय भवनहरु निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका ।
- २ वटा धार्मिक वेद विद्याश्रमहरुका लागि पुस्तकालय सुदृढीकरण अनुदान दिइएको।
- १० वर्षे शिक्षा योजना निर्माणको चरणमा रहेको।
- प्रादेशिक शिक्षा नीति निर्माणका लागि मस्यौदापत्र तयारी गर्न सोको अवधारणापत्र तयार भएको ।

क. बहुवर्षीय कार्यक्रमको रूपमा संचालनमा रहेका शिक्षा क्षेत्रका अन्य कार्यक्रमहरु-

- सामुदायिक प्राविधिक धारका विद्यालयहरुमा छात्रावास निर्माण क्रमागत - ११ वटा
- दुई कोठे कक्षाकोठा भवन निर्माण (फर्निचर सहित) - ५७ वटा
- चार कोठे बिद्यालय भवन निर्माण - ६१ वटा
- फर्निचर सहित क्याम्पस भवन निर्माण - २४ वटा
- गोकुलेश्वर कृषि तथा पशु विज्ञान क्याम्पसको भवन निर्माण
- अनाथ असहाय बालबालिकाको शैक्षिक पहुँचका लागि विद्यालयमा आवासीय संरचना निर्माण - ४ वटा (कैलाली, कञ्चनपुर, अछाम र बैतडी)
- सामुदायिक प्राविधिक धारका विद्यालयहरुमा छात्रावास निर्माण - ९ वटा

१४ स्वास्थ्य क्षेत्र-

- नेपालको संविधानद्वारा प्रदत्त स्वास्थ्यको हकलाई सुनिश्चित गर्दै प्रदेशवासीलाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने उद्देश्यले विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको।
- कैलाली र कन्चनपुरमा सिकलसेल एनिमिया पहिचान, उपचार र नियन्त्रण सम्बन्धी शिविर संचालन गरिनुका साथै सेती प्रादेशिक अस्पताल, महाकाली र टिकापुर अस्पतालमा सिकेलसेल एनिमियाको जाँच उपचार सेवा विस्तार एवं सुदृढीकरण गरिएको ।
- स्थानीय तह अन्तर्गतका प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरुको सेवा स्तरोन्नति कार्यक्रम अन्तर्गत भजनी प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र कैलाली, चौमाला प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र

कैलाली, कमलबजार प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र अछाम र देउलेक प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र बझांगमा रु.२ करोड विनियोजन गरी खर्च गरिएको ।

- स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका ४ वटा सरकारी अस्पतालहरु (गोकुलेश्वर, मालाखेती, जोगबुडा र बेलौरी) लाई कुल ८० लाखको औजार/उपकरण र भौतिक निर्माणमा सहयोग गरिएको ।
- ९ जिल्लाका १६ वटा निर्वाचन क्षेत्रमा रहेका विभिन्न स्थानीय तह र अस्पतालहरुलाई सुविधा सम्पन्न टाईप बि एम्बुलेन्स वितरण गरिएको ।
- महिलाहरुको प्रजनन स्वास्थ्य संग सम्बन्धित विशेष कार्यक्रम अन्तर्गत ९ वटा स्वास्थ्य कार्यालयहरुबाट ६३ पटक "**प्रजनन स्वास्थ्य शिविर**" संचालन भई १४,९१६ जना महिला लाभान्वित भएका ।
- प्रदेश सरकार अन्तर्गतका ७ वटा अस्पतालहरु (सेती प्रादेशिक, बाजुरा, अछाम, बझांग, डोटी, बैतडी र दार्चुला) मा रु. २ करोड ५० लाख विनियोजन गरी हाई केयर वार्ड स्थापना गरिएको ।
- सेती प्रादेशिक अस्पताल कैलालीमा करिब रु.२ करोड बराबरको अक्सिजन प्लान्ट जडान एवं संचालन गरिएको ।
- मन्त्रालय र स्वास्थ्य निर्देशनालयबाट संचालित विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर (सर्जिकल समेत) बाट ९ वटा जिल्लामा कुल २२,१७५ जनाले विशेषज्ञ सेवा प्राप्त गरेको ।
- प्रदेशभरी आँखा जाँच तथा उपचार सेवाको पहुँच बढाउने उद्देश्यले ५१३५ जनालाई ओ.पी.डी. सेवा प्रदान, ७७७ जनाको मोतियाबिन्दुको शल्यक्रिया र १००६ जनालाई चश्मा वितरण गरिएको ।
- बिरामीको चाप बढी भएका ९ वटै जिल्लाका विभिन्न २७ वटा स्वास्थ्य चौकीहरुमा रु. ६ लाखका दरले प्रयोगशाला सेवा स्थापना तथा विस्तार गरिएको ।
- सुदूरपश्चिम प्रदेशमा रहेका ६०३७ वटा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई प्रोत्साहन स्वरूप आ.व. २०७४/०७५ मा रु. ३ हजार र आ.व. २०७५/०७६ मा रु. १० हजारका दरले कुल जम्मा रु. ७ करोड ८४ लाख ८१ हजार वितरण गरेको ।
- जिल्ला अस्पताल अछाम, बैतडी र बझांगलाई नमुना जिल्ला अस्पताल बनाउन रु. ५० लाखका दरले १ करोड ५० लाख विनियोजन गरी अस्पतालबाट प्रवाह हुने सेवा र अस्पतालको वातावरणमा सुधार ल्याएको ।

- स्थानीय तहको आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्रमा ९ जिल्लाका ४४ वटा स्थानीय तहमा रु. १८ लाखका दरले कुल रु. ७ करोड ९२ लाख विनियोजन गरी औजार उपकरण, जनचेतनामूलक कार्यक्रम, जनशक्ति व्यवस्थापन, फोहोरमैला व्यवस्थापन, सूचना प्रणाली व्यवस्थापन र महामारी व्यवस्थापन आदि क्षेत्रमा कार्यक्रम गरिएको ।
- ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम अन्तर्गत प्रदेशभरी प्रत्येक स्थानीय तहमा १ वटा पोर्टेबल अल्ट्रासाउण्ड र प्रति स्थानीय तहका १ जना स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम प्रदान गरिएको ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुले प्रदान गरिरहनुभएको जनस्वास्थ्य सेवाको उच्च मुल्यांकन गरी प्रदेशभरिका सबै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको निःशुल्क स्वास्थ्य बीमा गरिएको।
- प्रदेश सरकार अन्तर्गतका ९ वटा मुख्य अस्पतालहरुबाट प्रवाह हुने सेवालाई थप व्यवस्थित गर्न अस्पताल सेवा सुदृढीकरण कार्यक्रम संचालनमा ल्याई अस्पतालीय सेवा सुधार गरेको ।
- सरकारी अस्पतालमा विशेषज्ञ चिकित्सकको उपलब्धता बढाउनको लागि "विशेषज्ञ चिकित्सक प्रोत्साहन कार्यक्रम" कार्यान्वयन गरिएको ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच बढाउने उद्देश्यले ९ वटै जिल्लाका विभिन्न स्थानीय तहहरुसंग समन्वय र सहकार्य गरि १२० वटा प्रसुती केन्द्र भवन, ५२ वटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र भवन र ४७ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई भवन गरी कुल जम्मा २१९ वटा भवन निर्माण गरिएको ।
- जटिल प्रसुती तथा गम्भिर दुर्घटनामा परेका ८ जनालाई आकस्मिक उद्ध्दार गरेको।
- कोभिड-१९ रोगको उपचार लगायत अन्य समग्र व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरु (सीमा नाकामा स्वास्थ्य परीक्षण, क्वारेन्टाइन/आइसोलेशन व्यवस्थापन, कोभिड-१९ परिक्षण, सुरक्षा सामग्री व्यवस्थापन, जनचेतनामुलक गतिविधि ईत्यादि) गरेको।
- सेती प्रादेशिक अस्पताल र महाकाली अस्पताल अन्तर्गत रहने गरी ५०-५० शैय्याको कोरोना विशेष उपचार अस्पताल स्थापना एवं संचालन भएको ।
- सेती प्रादेशिक अस्पताल अन्तर्गत कोभिड-१९ विशेष प्रयोगशाला स्थापना एवं संचालन भएको।

- जिल्ला अस्पताल डोटी र बैतडीमा मोलिक्युलर सेटअप सहितको प्रयोगशाला स्थापना भएको साथै स्थानीय तह लगायत अन्य सरोकारवालाको समन्वयमा महाकाली अस्पताल र जिल्ला अस्पताल बझांगमा समेत कोभिड-१९ प्रयोगशाला स्थापना भएको ।
- सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रदेश स्वास्थ्य नीतिको अन्तिम मस्यौदा तयार पारिएको ।
- २ करोड लागतमा सेती प्रादेशिक अस्पताल कैलाली अन्तर्गत ट्रमा इकाई स्थापना एवं संचालनको कार्य अघि बढाईएको ।
- संघीय सरकारसँगको समन्वयमा प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालयको स्थापना एवं संचालनको कार्य अघि बढाईएको ।
- मुख्यमन्त्री जेष्ठ नागरिक स्वास्थ्य कार्यक्रम मार्फत कार्यक्रम लागू भएका जिल्ला र स्थानीय तहमा घर घर र टोलमा गई ज्येष्ठ नागरिकलाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदानको कार्य शुरु गरिएको ।
- **एक स्कुल एक नर्स र एक योग गुरु कार्यक्रम** मार्फत कार्यक्रम लागू भएका जिल्ला र स्थानीय तहमा स्वास्थ्य सेवाको पहुँच विस्तार गर्ने कार्य शुरु गरिएको ।
- गेटा आँखा अस्पतालसंगको सहकार्यमा ९ वटै जिल्लामा विशेषज्ञ आँखा शिविर संचालनको लागि मन्त्रालय र आँखा अस्पताल बिच सम्झौता भई कार्य शुरु भईसकेको ।
- अछाम, बाजुरा र डोटी जिल्लाका जनताहरुलाई सेवा पुर्याईरहेको न्याय हेल्थ बयलपाटा अस्पतालसँग सेवा निरन्तरताको लागि कार्यसम्झौता भई कार्य शुरु भईसकेको ।
- डोटी जिल्ला अस्पतालमा अत्याधुनिक नयाँ भवन निर्माण कार्यको ठेक्का सम्झौता भई कार्य प्रारम्भ भएको।
- चालु आ.व. मा निर्माण प्रारम्भ गर्ने गरी संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको लगानीमा डोटीमा ५० शैय्याको अत्याधुनिक प्रादेशिक सरुवा रोग अस्पताल निर्माण कार्यका लागि वोलपत्र आव्हान भएको।
- सेती प्रादेशिक अस्पतालमा कोभिड लगायत सरुवा रोगका विरामीहरुको उपचारको लागि अत्याधुनिक ५० बेडको प्रिफ्याब भवन निर्माण चरणमा रहेको।
- प्रदेशका प्रादेशिक अस्पताल र जिल्ला अस्पतालमा सेवा पुर्याउने गरी २ वटा ए क्लासका एम्बुलेन्स र २ वटा शव वाहन खरिद प्रकृया शुरु गरिएको ।

- सेती प्रादेशिक अस्पतालको लागि १ थान सिटि स्क्यान मेशिन खरिद गरी जडान प्रकृयामा रहेको साथै संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको लगानीमा MRI मेसिन खरिद प्रक्रिया शुरु गरिएको ।
- प्रदेश सरकारको लगानीमा प्रादेशिक अस्पताल र जिल्ला अस्पतालहरुमा अक्सिजन प्लान्ट स्थापनाको कार्य प्रारम्भ गरिएको ।
- स्वास्थ्य सेवाका विभिन्न समुहमा रिक्त रहेका स्वीकृत दरबन्दीमा बिशेषज्ञ चिकित्सक साहित ६८ जना कर्मचारीहरु करारमा नियुक्ति गरी विभिन्न जिल्ला तहका अस्पतालहरुमा समेत सेवा गर्न खटाईएको।
- आ.वं २०७६/७७ मा जटिल प्रकृतिका कडा रोगका लागेका २१ जना विपन्न बिरामी नागरिकहरुलाई औषधोपचार आर्थिक सहायता रकम प्रदान गरिएको र चालु आ.व. मा हालसम्म ४७ जनालाई सो सुविधा प्रदान गर्ने प्रकृयामा रहेको ।
- प्रदेश मन्त्रिपरिषद्बाट जिल्ला अस्पतालहरुलाई ५० शैय्या, सेती प्रादेशिक अस्पताललाई ३०० शैय्या, महाकाली र टिकापुर अस्पताललाई २००/२०० शैय्या तथा जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रमा १० बेडको अस्पताल स्तरोन्नति गर्न सैद्धान्तिक सहमति प्राप्त भई संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण कार्य प्रारम्भ भएको।
- ५० शैय्याको प्रादेशिक आयुर्वेद अस्पतालको भवन निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा रहेकोमा उक्त भवन निर्माण सम्पन्न हुनासाथ सेती आयुर्वेद औषधालयलाई समेत गाभी अस्पताल संचालनमा ल्याउने तयारी भइरहेको ।
- प्रदेश सरकार र निक साइमन इन्स्टिच्युटको साझेदारीमा डोटीको सिलगढीमा प्रादेशिक बायोमेडिकल प्रयोगशाला स्थापना कार्य प्रारम्भ भएको ।
- जेष्ठ नागरिक समेतका लागि उपयोगी निशुल्क आयुर्वेद औषधि तथा स्वस्थ जीवन प्रवर्द्धन स्वास्थ्य सामग्री रस रसायन खरिद गरी बिभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुमा वितरण भईरहेको।

- निशुल्क एलोपेथी औषधी, नसर्ने रोग सम्वन्धी औजार उपकरण तथा औषधि, दुग्धवर्धक सतावरी, मातृस्वास्थ्य तथा नवजात स्वास्थ्य सँग सम्वन्धित औषधि, यौनरोग औषधि खरिद गरी विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुमा वितरण भईरहेको ।
- किशोरी, गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाका लागि आवश्यक पर्ने आइरन तथा फोलिक एसिड खरिद गरी वितरण भइरहेको ।
- कोभिड-१९ सँग सम्वन्धित विभिन्न स्वास्थ्य सामग्रीहरु (पि.सि.आर.किट, भि.टि.एम., आर.डि.टी किट, पि.पि.इ. सेट लगायत अन्य) स्वास्थ्य सामग्री खरिद गरी बिभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुमा वितरण भईरहेको।
- सेती प्रादेशिक अस्पताल, बैतडी अस्पताल र डोटी अस्पतालमा पि.सि.आर. परिक्षण प्रयोगशाला स्थापनाका लागि आवश्यक उपकरण जडान गरिएको ।
- २० ओटा भेन्टीलेटर सहित आइसियू सेटअपका उपकरण खरिद गरी प्रदेशका बिभिन्न अस्पतालहरुमा वितरण गरिएको ।
- १२५ ओटा शैय्याको लागि High dependency unit equipments खरिद गरी बिभिन्न अस्पतालहरुमा वितरण कार्य भइरहेको ।
- विभिन्न अस्पतालहरुका लागि ५६० ओटा हस्पिटल बेडको खरिद सम्झौता भइ सामान आपुर्ति हुने क्रममा रहेको ।
- Vaccine Carrier तथा Cold Box खरिद सम्झौता हुने क्रममा रहेको ।

१५ युवा तथा खेलकुद क्षेत्र -

- ७ वटै प्रदेशको सहभागितामा प्रथम मुख्यमन्त्री अन्तरप्रदेश खेलकुद प्रतियोगिता सम्पन्न गरिएको। उक्त प्रतियोगितामा सुदूरपश्चिम प्रदेश प्रथम भई रु. १५ लाख पुरस्कार जित्न सफल भएको ।
- प्रदेश स्वयंसेवक परिचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्य अन्तर्गत २३४ जना स्वयंसेवक परिचालन गरी सेवा प्रदान गरिएको।
- प्रदेशस्तरको भाषा तथा संस्कृतिको विकासको क्षेत्रमा योगदान पुर्याउने १५ जना श्रष्टाहरुलाई पहलमानसिंह स्वार सम्मान कार्यक्रम गरिएको ।
- कैलालीको चुरे गाँउपालिका स्थित सहजपुर खेलमैदान निर्माणको कार्य अघि बढेको।

- दृष्टीविहीनका लागि क्रिकेट प्रतियोगिता सम्पन्न गरिएको ।
- ३ जना युवा वैज्ञानिकहरुलाई अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनका लागि आर्थिक सहयोग गरिएको ।
- १३ औं सागमा पदक विजेता ६१ जना खेलाडीहरुलाई नगद पुरस्कार प्रदान गरिएको।
- धनगढी र महेन्द्रनगर रंगशालाको स्तरोन्नती तथा आवश्यक थप संरचना निर्माण अन्तर्गत महेन्द्रनगरमा कबड्डी हल तथा धनगढीमा क्रिकेट स्टेडियम निर्माण भएको।
- प्रदेशस्तरमा क्रिकेट एकेडेमी स्थापना तथा संचालन सम्भाव्यता अध्ययन र इण्डोर क्रिकेट पिच निर्माण,धनगढी रङ्गशालाको कभर्ड हलको मर्मतसम्भार र व्याटहलको मर्मत कार्य सम्पन्न भएको।
- साँफेवगर न.पा. अछाम स्थित श्री बुढाकोट मा.वि. खापरमाण्डौं खेलमैदान निर्माण कार्य सम्पन्न भएको ।
- हालसम्म ५३ वटा खेलमैदानहरुको निर्माण सम्पन्न भै ११ वटा खेलमैदानहरु निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको।
- प्रदेश गौरवको आयोजना अन्तर्राष्ट्रियस्तरको फाप्ला क्रिकेट मैदान निर्माणका लागि जग्गा प्राप्ती गर्न संघीय सरकारमा अनुरोध भई जग्गा प्राप्तिको प्रकृयाको रहेको ।

१६ सामाजिक विकास क्षेत्र -

- ९ वटै जिल्लामा सामाजिक विकास कार्यालयहरु स्थापना गरिएको।
- झण्डै ३ हजार वालिका/किशोरीहरुलाई आत्मरक्षा सम्बन्धी तालिम/सीप प्रदान गर्नुका साथै ४०० जना महिलाहरुलाई द्वारिकादेवी महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम मार्फत सीप विकास तालिम प्रदान गरिएको।
- ३८ जना महिलाहरुलाई पत्रकारिता सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको ।
- ५० जना लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरुसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरी LGBTI का मुद्दा तथा समस्या पहिचान गरिएको ।

१७ श्रम तथा रोजगार क्षेत्र -

- हालसम्म १९६३ पुरूष र ३६८२ महिला गरी ५६४५ जनालाई विभिन्न व्यवसायिक सीपजन्य तालिम प्रदान गरिएको ।

- प्रत्येक जिल्लाबाट ३५ जनाका दरले जम्मा ३२० जनालाई वैदेशिक भाषा तथा सीप विकास तालिम प्रदान गरिएको ।
- बाजुरा र कैलालीको धनगढीमा रोजगार मेला आयोजना गरी बेरोजगार युवाहरुको लगत संकलन गर्ने कार्य गरिएको ।
- सीप नक्साङ्कन (Skill Mapping) कार्यक्रम गरिनुका साथै श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको ।

१८ भाषा तथा संस्कृति क्षेत्र -

- प्रदेशस्तरको भाषा तथा संस्कृतिको विकासको क्षेत्रमा योगदान गर्ने सुदुरपश्चिम प्रदेशका १० जना स्रष्टाहरुलाई पहलमानसिंह स्वार पुरस्कारद्वारा सम्मान गरिएको।
- साहित्य संग्रहालय डोटीको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन DPR निर्माण भएको।
- ४१ वटा धार्मिकस्थल (मठमन्दिर, गुम्बा, मस्जिद, चर्च आदि) को मर्मत संभार गरिएको छ ।
- पुरातात्विक तथा धार्मिक प्रकृतिका मन्दिर मर्मत सम्भार अन्तर्गत चण्डिका मन्दिर कााँटै अछाम, ज्वालादेवि मन्दिर सगुनी डोटी र काकडबासी भुमिराज मन्दिर जुगेपानी बैतडीको मर्मत कार्य सम्पन्न भएको ।
- धनगढी उपमहानगरपालिका पशुपतिनगर स्थित सन्त निरङ्कारी भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको ।
- ब्रह्मकुमारी ईश्वरीय विश्वविद्यालय एवं राजयोग सेवा केन्द्र, धनगढी र टिकापुरको भवन निर्माण सम्पन्न भएको।
- सुदूरपश्चिम प्रदेशको भाषा संस्कृति संरक्षण, प्रवर्द्धन, प्रचारप्रसारका लागि अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रियस्तरका व्यक्तित्व सम्मिलित **विश्व नेपाली साहित्य सम्मेलन** लाई आर्थिक सहयोग गरिएको ।

१९ सुरक्षा क्षेत्र -

- कैलालीको त्रिनगर भन्सार नाका र कञ्चनपुरको गड्डाचौकी नाकामा नागरिक सीमा सहायता कक्ष स्थापना भई संचालनमा रहेको ।
- सुदूरपश्चिम प्रदेश प्रहरीको प्रयोजनका लागि ९ वटा चारपाङग्रे सवारी साधन खरिद गरी वितरण गरिएको र चालु आ.व. मा १० वटा पिकअप गाडी खरिद प्रक्रियामा रहेको ।

- सुरक्षा व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन सि.सि.टि.भि जडानका लागि जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कैलालीलाई रु. ३० लाख र जिल्ला प्रहरी कार्यालय, कञ्चनपुरलाई रु. २० लाख रकम अख्तियारी प्रदान गरिएको ।
- चिसापानी देखि गड्डाचौकी र अत्तरिया देखि त्रिनगर भन्सारसम्म सि.सि.टि.भि. जडान तथा खरिदको कार्य प्रकृयामा रहेको।
- टेडुवा प्रहरी चौकी, कञ्चनपुर र मौरे प्रहरी चौकी, बाजुराको भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको साथै चौरपाटी प्रहरी चौकी, अछामको भवन निर्माण सम्पन्न हुने क्रममा रहेको।
- प्रदेश प्रहरी मुख्यालय भवन निर्माणको बोलपत्र आह्वानको सूचना प्रकाशन भएको।
- ईलाका प्रहरी कार्यालय सुंगरखाल कैलाली भवन, ईलाका प्रहरी कार्यालय गड्डाचौकी, कञ्चनपुर भवन, ईलाका प्रहरी कार्यालय बुडर, डोटी, ईलाका प्रहरी कार्यालय आदर्श, डोटी, ईलाका प्रहरी कार्यालय ठाँटी अछाम, ईलाका प्रहरी कार्यालय तुर्माखाद अछाम, ईलाका प्रहरी कार्यालय स्वामीकार्तिक बाजुरा, प्रहरी चौकी काँढा बाजुरा, प्रहरी चौकी सितापुल दार्चुला, ईलाका प्रहरी पुर्चौडी, बैतडी गरी जम्मा १० वटा प्रहरी कार्यालय भवन निर्माणको अख्तियारी सम्बन्धित जिल्ला प्रहरी कार्यालयलाई दिईएको र सोको बोलपत्र आह्वानको सूचना प्रकाशन भएको।
- प्रहरी प्रि-फ्याब भवनको अख्तियारी सुदूरपश्चिम प्रदेश प्रहरी कार्यलय दिपायल डोटीलाई दिईएको साथै सोको बोलपत्र आह्वानको सूचना प्रकाशन भएको ।

२०**विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र -**

- सुदूरपश्चिम प्रदेश कोरोना भाईरस रोगको जोखिम नियन्त्रण उपचार तथा व्यवस्थापन कोष, २०७६ मा हालसम्म जम्मा आम्दानी रु.४४,२८,३१,९४६.१४।-, खर्चः-रु.४२,८८,३४,५५०।- र कोषको बचतः- १,३९,९७,३९६.१४।- रहेको ।
- हावाहुरीले पुऱ्याएको क्षतिमा कैलाली जिल्लामा रु ४,२७,६५,०००।- र कञ्चनपुर जिल्लामा रु ८७,००,०००।- गरी जम्मा रु ५,१४,६५,०००।- राहत वितरण गरिएको।

- विपदमा परी मृत्यु हुनेको परिवारलाई क्षतिपूर्ति स्वरुप प्रति मृतक रु.१,५०,०००।- का दरले ५३ जनालाई जम्मा रु ८०,५०,०००।- राहत वितरण गरिएको।
- विपद सामाग्री खरिदका लागि ९ वटै जिल्ला प्रशासन कार्यालयलाई रु ८४,००,०००।- अख्तियारी प्रदान गरिएको ।
- रु. २.५ करोडको प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गरिनुका साथै ९ वटै जिल्लाको जिल्ला विपद् कोषमा हाल सम्म जम्मा रु.२,४२,५०,०००।- पठाईएको ।
- प्रदेश आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र (PEOC) को निर्माण सम्पन्न भएको ।
- हालसम्म ९ जना दुर्घटनामा परेका तथा बिरामीहरुलाई हवाई उद्दार गरेको ।
- प्रादेशिक गोदाम घर सञ्चालनमा ल्याइएको ।
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन योजना तयार भएको ।
- जिल्ला पत्रकार महासंघ कैलालीको भवन निर्माण कार्यमा सहयोग गरिएको ।
- सुदूरपश्चिम प्रदेश पत्रकार महासंघको भवन निर्माण भएको, जिल्ला पत्रकार महासंघ बाजुरा र जिल्ला पत्रकार महासंघ बैतडीको भवन निर्माणको लागि सम्वन्धित भवन कार्यालयलाई अख्तियारी प्रदान गरिएको।

अनुसूची - १

प्रदेश सरकारबाट हालसम्म निर्माण भएका कानूनहरु

नीति

१. छाउपडी प्रथाजन्य कुरीति उन्मुलन नीति, २०७६

२. प्रदेश निजामती कर्मचारी प्रशिक्षण नीति, २०७७

प्रमाणिकरण भएका ऐनहरु

१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रदेश आर्थिक कार्यविधी ऐन, २०७४
२. स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५
३. सार्वजनिक लिखत प्रमाणीकरण (कार्यविधि) ऐन, २०७५
४. स्थानीय तहको कानून निर्माण प्रक्रिया ऐन, २०७५
५. सुदूरपश्चिम प्रदेश आकस्मिक कोष ऐन,२०७५
६. मुख्यन्यायाधिवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा सेवाका शर्त सम्बन्धी ऐन, २०७५
७. गाउँ सभा र नगरसभा (कार्यसञ्चालन) ऐन, २०७५
८. जिल्ला सभा तथा जिल्ला समन्वय समिति सम्बन्धी ऐन, २०७५
९. वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५
१०. कर तथा गैरकर राजस्व सम्बन्धी ऐन,२०७५
११. मुख्यमन्त्री र मन्त्रीको पारिश्रमिक तथा सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५
१२. प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५
१३. प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५
१४. सुदूरपश्चिम प्रदेश सुशासन ऐन, २०७५
१५. सुदूरपश्चिम प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७५
१६. सुदूरपश्चिम प्रदेशको सहकारी ऐन, २०७५
१७. प्रदेश विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७५
१८. सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रदेश सभा सचिवालय व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७५
१९. प्रदेश लोकमार्ग ऐन, २०७५
२०. सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोष ऐन, २०७५
२१. सुदूरपश्चिम प्रादेशिक औद्योगिक व्यवसाय ऐन,२०७५
२२. सुदूरपश्चिम आयुर्वेद प्रतिष्ठान ऐन, २०७६
२३. प्रदेश लोकसेवा आयोग ऐन, २०७६
२४. सुदूरपश्चिम प्रदेशको कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७६
२५. केही प्रदेश ऐन संशोधन गर्ने ऐन, २०७६

२६. निजी व्यवसाय ऐन, २०७६

२७. साझेदारी व्यवसाय ऐन, २०७६

२८. सुदूरपश्चिम प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०७६

२९. सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकुद ऐन, २०७६

३०. सुदूरपश्चिम प्रदेश जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७६

३१. प्रदेश रेडियो,एफ.एम. र टेलिभिजन प्रशारण सम्बन्धी ऐन, २०७६

३२. प्रदेश लोकसेवा आयोग (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७७

३३. स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यको सुविधा सम्बन्धी (पहिलो संशोधन) ऐन,२०७६

३४. विनियोजन ऐन, २०७५

३५. आर्थिक ऐन,२०७५

३६. आर्थिक ऐन (पहिलो संशोधन), २०७५

३७. विनियोजन ऐन, २०७५

३८. आर्थिक ऐन,२०७६

३९. विनियोजन ऐन, २०७६

४०. आर्थिक ऐन,२०७७

४१. विनियोजन ऐन, २०७७

<u>नियमावली</u>

१. प्रदेश सरकार (कार्य सम्पादन) नियमावली, २०७४

२. प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४

३. सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रदेश सभा नियमावली, २०७४

४. केही सार्वजनिक लिखत प्रमाणीकरण नियमावली, २०७५

५. सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०७६

६. सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार बिकास कोष नियमावली, २०७६

७. प्रदेश पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) नियमावली, २०७६

८. सुदूरपश्चिम प्रदेशको सहकारी नियमावली, २०७६

९. सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकुद नियमावली, २०७७

<u>आचारसंहिता</u>

१. प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद्का सदस्यको आचारसंहिता, २०७४

<u>कार्यविधि</u>

१. हेलो सिएम कार्यविधि, २०७५

२. प्रदेश निजामती सेवा पुरस्कार कार्यविधि, २०७५
३. कृषि औजार यन्त्र उपकरणका लागि अनुदान वितरण कार्यविधि, २०७५
४. स्वरोजगारमूलक तालिम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५
५. प्रदेश राजपत्र सम्पादन तथा वेभसाईटमा प्रकाशन गर्ने सम्वन्धी कार्यविधि, २०७४
६. प्रदेश सञ्चित कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
७. कृषि अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
८. अनुदान तथा सहायता रकम निकासा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५
९. प्रदेश आकस्मिक कोष सञ्चालन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७५
१०. डेरी तथा मासु पसल सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५
११. सिमान्तकृत वर्ग लक्षित पशुपालन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५
१२. आयआर्जन तथा उत्पादनमूलक कार्यमा सहकारी संस्थालाई अनुदान प्रदान गर्ने कार्यविधि, २०७५
१३. सुदूरपश्चिम जनता आवास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५
१४. पशुपन्छी बजार प्रवर्द्धन कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५
१५. व्यवसायिक सीपमूलक तालिम कार्यविधि, २०७५
१६. प्रदेश पर्यटन विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
१७. प्रदेश सम्पूरक अनुदान सम्वन्धी कार्यविधि, २०७५
१८. प्रदेश विशेष अनुदान सम्वन्धी कार्यविधि, २०७५
१९. नागरिक सिमा सहायता कक्ष सम्वन्धी कार्यविधि, २०७५
२०. युवा लक्षित पशु विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५
२१. द्वारिकादेवी ठकुरानी महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
२२. कृषि यान्त्रिकरणका लागि साझेदारीमा कस्टम हाइरिग सेन्टर स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
२३. सुदूरपश्चिम प्रदेशको नदीजन्य पदार्थ व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५
२४. गर्भवती र सुत्केरी अवस्थामा ज्यान जोखिममा परेका महिलालाइ हवाइ उद्धार गर्ने सम्वन्धी कार्यविधि, २०७५
२५. भूमिहीनका लागि सुरक्षित बसोबास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५
२६. विपद् जोखिम तथा अन्य दुर्घटनामा परेका व्यक्तिहरूको हवाई उद्धार गर्ने सम्वन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको कार्यविधि, २०७६
२७. प्रदेश उच्च शिक्षा सम्वन्धी कार्यदल गठन कार्यविधि, २०७६
२८. सुदूरपश्चिम प्रदेशको कृषि विकास कार्यक्रम कार्यविधि, २०७६
२९. सुदूरपश्चिम प्रदेशको पशुपन्छी विकास कार्यक्रम कार्यविधि, २०७६

३०. मुख्यमन्त्री एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रम कार्यविधि, २०७६
३१. अनुदान तथा सहायता रकम निकासा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६
३२. सार्वजनिक तथा सामुदायिक पुस्तकालय अनुदान कार्यविधि, २०७६
३३. सुदूरपश्चिम प्रदेश उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७६
३४. सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वयंसेवक परिचालन कार्यविधि, २०७६
३५. कृषि यान्त्रिकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७६
३६. सहकारी संघ संस्थालाई अनुदान प्रदान गर्ने कार्यविधि, २०७६
३७. कोल्डस्टोर, कोल्ड च्याम्वर र राइपेनिङ च्याम्वर स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७६
३८. मिल्क एनालाइजर वितरण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६
३९. पशुपंछी मोडेल फार्म स्थापना कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६
४०. सामुदायिक छाडा पशु कल्याण प्रवर्द्धन गर्न गौशाला निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
४१. दुध उत्पादन र बजारीकरणका आधारमा अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७६
४२. कृषिजन्य उद्योग स्थापना कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६
४३. व्यवसायिक केराखेती कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६
४४. व्यवसायिक प्याज खेती कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६
४५. अपाङ्गता प्रादेशिक निर्देशन समिति गठन कार्यविधि, २०७६
४६. प्रदेश निजामती कर्मचारी सरुवा तथा काज सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
४७. नविन उद्यम स्थापनाका लागि अनुदान वितरण सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४८. कानून सूधार तथा सुझाव समिति सम्वन्धी कार्यविधि, २०७७
४९. करार सेवामा कृषि प्राविधिक कर्मचारी छनौट सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
५०. गर्भवती, सुत्केरी महिला र ज्यान जोखिममा परेका बिरामीलाई हवाई उद्धार गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
५१. ईन्जिनियरिङ सेवाका प्राविधिक कर्मचारी करारमा भर्ना गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
५२. प्रदेश विभुषण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७
५३. स्थानीय तहमा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र निर्माण तथा सेवा संचालन कार्यविधि, २०७५
५४. अपांगता समावेशीकरण समन्वय समितिको कार्यविधि, २०७६
५५. विशेषज्ञ चिकित्सकको प्रोत्साहन भत्ता सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६
५६. कृषि उष्मायन (Agriculture- Incubation) कार्यक्रम सञ्चालन कार्यबिधी, २०७७

५७. सुदूरपश्चिम प्रदेशको बाली तथा पशुधन बीमाको प्रिमियममा थप अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यविधि,२०७७

५८. चक्लाबन्दिमा कृषि कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि,२०७७

५९. प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७

६०. कृषि बजार निर्माण, हस्तान्तरण तथा संचालन कार्यविधि, २०७७

६१. कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसायमा अनुदान परिचालन कार्यविधि,२०७७

६२. पर्यटनसँग सम्बन्धित स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७

६३. वन तथा भू संरक्षणसँग सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यविधि, २०७७

६४. नवीन उद्यम स्थापनाका लागि अनुदान वितरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

६५. उद्योग वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित सम्बन्धी वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७

६६. सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषको कार्यकारी निर्देशक नियुक्तिको छनौट तथा सिफारिस सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

६७. स्थानीय बाजा संरक्षणका लागि अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

६८. संस्कृति संरक्षणका लागि अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि,२०७७

६९. स्वास्थ्य संस्था भवन निर्माण कार्यविधि, २०७७

<u>निर्देशिका</u>

१. सार्वजनिक निकायको बैठक तथा कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७५

२. सुदूरपश्चिम प्रदेशको सार्वजनिक निकायको बैठक तथा कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५

३. मुख्यमन्त्री कप अन्तर प्रदेश खेलकुद प्रतियोगिता व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५

४. एकीकृत छात्रवृत्ति व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५

५. विपन्न नागरिक औषधि उपचार आर्थिक सहायता निर्देशिका, २०७५

६. बहुवर्षिय ठेक्का वन्दोवस्त सम्वन्धी निर्देशिका, २०७५

७. उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति र विज्ञान तथा वातावरण मन्त्रालय तर्फको कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५

८. प्रदेश विपत् व्यवस्थापन तथा राहत वितरण निर्देशिका, २०७६

९. सामुदायिक पुनर्स्थापना केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७६

१०. सुदूरपश्चिम प्रदेशस्तरीय संयुक्त वजार अनुगमन निर्देशिका, २०७६

११. शैक्षिक परामर्श सेवा तथा भाषा शिक्षण सम्वन्धी निर्देशिका, २०७६

१२. एकीकृत छात्रवृत्ति व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७६

१३. सुपथ मूल्य पसल सञ्चालन कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७६

१४. आर्थिक रुपले विपन्न नागरिक औषधी उपचार आर्थिक सहायता निर्देशिका, २०७६

१५. सुदूरपश्चिम प्रदेश कोरोना भाइरस (COVID-१९) रोगको जोखिम नियन्त्रण, उपचार तथा व्यवस्थापन कोष (स्थापना तथा सञ्चालन) निर्देशिका, २०७६

१६. प्रदेश निजामती कर्मचारीको आन्तरिक भ्रमण (कार्यक्रम सञ्चालन) निर्देशिका, २०७७

१७. महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७६

१८. स्वास्थ्य कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७६

१९. अस्पताल सेवा सुदृढीकरण निर्देशिका, २०७६

२०. स्वास्थ्य तालिम तथा कार्यक्रम संचालन निर्देशिका , २०७६

२१. सुन्तलाजात फलफूल बगैचा पुनस्थापना तथा ह्रासरोग नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७

२२. माटो स्वस्थता प्रमाणपत्र कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७

२३. आइसोलेशन व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७

२४. स्वास्थ्य तालिम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७७

२५. स्वास्थ्य योजना अवधारणा छनौट सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६

२६. क्षयरोग उपचार प्रेषण व्यवस्थापन तथा अनुसन्धान केन्द्र स्थापना तथा संचालन मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६

<u>मार्गदर्शन</u>

१. वन तथा जलाधार व्यवस्थापन तर्फको कार्य सञ्चालन मार्गदर्शन, २०७५

<u>कार्ययोजना</u>

१.कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) रोग नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्ययोजना, २०७७

<u>गठन आदेश</u>

१. सुदूरपश्चिम प्रदेशको अस्पताल व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७५

२. खप्तड क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७५

३. रामारोसन क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७६

४. सुदूरपश्चिम प्रदेश राजधानी पूर्वाधार विकास समिति (गठन) आदेश, २०७६

५. प्रदेश नीति तथा योजना आयोग (गठन तथा कार्यसञ्चालन) आदेश, २०७६

६. बैद्यनाथ क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७७

<u>मापदण्ड</u>

१. सुदूरपश्चिम प्रदेश आयोजना छनौट सम्वन्धी मादण्ड, २०७६

२. सुदूरपश्चिम प्रदेश कोरोना भाइरस लकडाउन राहत मापदण्ड, २०७६

३. विस्तारित स्वास्थ्य सेवा संचालन तथा अनुगमन सम्बन्धी मापदणड, २०७६

४. ईन्जिनियर करार सेवा व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड,२०७६

५. क्षयरोग उपचार, प्रेषण तथा अनुसन्धान केन्द्रमा करार सेवामा कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६

६. समाजकल्याणका क्षेत्रमा काम गर्ने संघसंस्थालाई दिने अनुदान सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६

७. कोरोना प्रभावित तथा विदेशबाट फर्किएका युवा लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन मापदण्ड,२०७७

८. करार सेवामा चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७

<u>प्रदेश सभामा पेश गर्ने स्वीकृति प्राप्त विधेयकहरु</u>

१. सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान सम्वन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७७

२. प्रदेश बालबालिका सम्वन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७६

३. सुदूरपश्चिम प्रदेश दुग्ध विकास बोर्डको स्थापना र व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७७

४. सुदूरपश्चिम प्रदेशको बिउबिजन सम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७७

५. सुदूरपश्चिम प्रदेशको पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७७

अनुसूची -२

सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तरगतका निकायहरुः

१. मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

२. आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

३. आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

४. भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

५. उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

६. सामाजिक विकास मन्त्रालय

७. भूमी व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

८. मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय

९. प्रदेश सभा सचिवालय

१०. प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय

११. प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

१२. प्रदेश राजधानी भौतिक पूर्वाधार विकास परियोजना कार्यालय, गोदावरी, कैलाली

क. भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय अन्तरगत रहने निकायहरुः-

१. यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय, डोटी

२. पूर्वाधार विकास कार्यालयहरु-६ (कैलाली, कञ्चनपुर, डडेल्धुरा, बैतडी, अछाम, बझाङ्ग)

३. सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरु-३

क. सहरी विकास तथा भवन कार्यालय, डोटी (कार्यक्षेत्रः-डोटी, डडेल्धुरा, अछाम र बाजुरा)

ख. सहरी विकास तथा भवन कार्यालय, बैतडी (कार्यक्षेत्रः-बैतडी, बझाङ्ग र दार्चुला)

ग. सहरी विकास तथा भवन कार्यालय, कैलाली (कार्यक्षेत्रः-कैलाली, कञ्चनपुर)

४. खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरु-४

क. खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, बैतडी (कार्यक्षेत्रः बैतडी, दार्चुला)

ख. खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, कैलाली (कार्यक्षेत्रः कैलाली, कञ्चनपुर)

ग. खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, डोटी (कार्यक्षेत्रः डोटी, अछाम, बाजुरा)

घ. खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, डडेल्धुरा (कार्यक्षेत्रः डडेल्धुरा, बझाङ्ग)

५. यातायात व्यवस्था कार्यालयहरु-२ (कैलाली, कञ्चनपुर)

६. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरु-२ (डडेल्धुरा, डोटी)

७. जलस्रोत तथा सिचाई विकास डिभिजन कार्यालयहरु-८ (अछाम, बैतडी, बझाङ्ग, डडेल्धुरा, दार्चुला, डोटी, कैलाली, कंचनपुर)

८. जलस्रोत तथा सिँचाई सब-डिभिजन कार्यालयहरु-१ (बाजुरा)

९. भूमिगत जलस्रोत तथा सिँचाई विकास डिभिजन कार्यालय-१ (कैलाली)

१०. पथरैया मोहना सिँचाई व्यवस्थापन कार्यालय, कैलाली

ख. उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तरगत रहने निकायहरुः-

१. वन निर्देशनालय-१

२. वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र-१

३. वन निर्देशनालय अन्तरगत रहने डिभिजन वन कार्यालयहरु-१०

क. डिभिजन वन कार्यालय, (कैलाली, कैलाली (पहलमानपुर), डडेल्धुरा, कञ्चनपुर, बैतडी, बझाङ्ग, डोटी, अछाम, बाजुरा, दार्चुला)

४. वन निर्देशनालय अन्तरगत रहने भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरु-२ (डोटी, डडेल्धुरा)

५. उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय-१

६. उद्योग,वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय अन्तरगत रहने घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरु-२(कैलाली, कञ्चनपुर),

७. प्रदेश पर्यटन विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई, धनगढी- १ (अस्थायी)

ग. सामाजिक विकास मन्त्रालय मातहत रहने निकायहरु

१. शिक्षा विकास निर्देशनालय-१

२. शिक्षा तालीम केन्द्र-१

३. स्वास्थ्य निर्देशनालय-१

४. स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, धनगढी- १

५. स्वास्थ्य निर्देशनालय अन्तरगत स्वास्थ्य कार्यालयहरु-९ (डडेल्धुरा, अछाम, बैतडी, कैलाली, कञ्चनपुर, दार्चुला, डोटी, बाजुरा, बझाङ्ग)

६. सेती प्रादेशिक अस्पताल, धनगढी, कैलाली

७. महाकाली अस्पताल, महेन्द्रनगर कंचनपुर

८. टिकापुर अस्पताल, टिकापुर, कैलाली

९. जिल्ला अस्पतालहरु-६ (बाजुरा, डोटी, अछाम, दार्चुला, बैतडी, बझाङ्ग)

१०. जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रहरु-७ (बझाङ्ग, बाजुरा, डोटी, अछाम, दार्चुला, बैतडी, डडेल्धुरा)

११. सेति आयुर्वेद औषधालय, कैलाली

१२. महाकाली आयुर्वेद औषधालय, कञ्चनपुर

१३. प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्था केन्द्र, धनगढी, कैलाली

१४. रोजगार सूचना केन्द्र, धनगढी

१५. प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, धनगढी, कैलाली

१६. व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, धनगढी, कैलाली

१७. व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, कञ्चनपुर

१८. सामाजिक विकास कार्यालयहरु ९ वटै जिल्लामा (अस्थायी)

घ. भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय मातहत रहने निकायहरुः-

१. कृषि विकास निर्देशनालय-१

२. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र-१

३. कृषि विकास निर्देशनालय अन्तरगत कृषि ज्ञान केन्द्र-९ (६ स्थायी र ३ अस्थायी)

क. कृषि ज्ञान केन्द्र, अछाम

ख. कृषि ज्ञान केन्द्र, डडेल्धुरा

ग. कृषि ज्ञान केन्द्र, बैतडी

घ. कृषि ज्ञान केन्द्र, बझाङ्ग

ङ. कृषि ज्ञान केन्द्र, बाजुरा

च. कृषि ज्ञान केन्द्र, कञ्चनपुर

छ. कृषि ज्ञान केन्द्र, डोटी

ज. कृषि ज्ञान केन्द्र, दार्चुला

झ. कृषि ज्ञान केन्द्र, कैलाली

४. पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय-१

५. पशु सेवा तालिम केन्द्र-१

६. मत्स्य विकास केन्द्र गेटा, कैलाली

७. बाली संरक्षण प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

८. माटो तथा मल परिक्षण प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

९. बिउ विजन प्रयोगशाला, सुन्दरपुर, कञ्चनपुर

१०. सुख्खा फलफुल विकास केन्द्र, सतबाँझ, बैतडी

११. तरकारी जर्मप्लाज्म सम्बर्द्धन तथा विउ उत्पादन केन्द्र, डडेल्धुरा

१२. रजिष्ट्रार अधिकारीको कार्यालय, धनगढी, कैलाली

१३. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र- ९ (स्थायी ५ र अस्थायी ४)

क. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, डडेल्धुरा

ख. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, बाजुरा

ग. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, बझाङ्ग

घ. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, बैतडी

ङ. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, कञ्चनपुर

च. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, कैलाली

छ. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, दार्चुला

ज. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, अछाम

झ. भेटनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, डोटी

अनुसूची- ३

बजेट र खर्चको समग्र स्थिति र ***प्रदेशको आर्थिक सामाजिक परिसूचक***

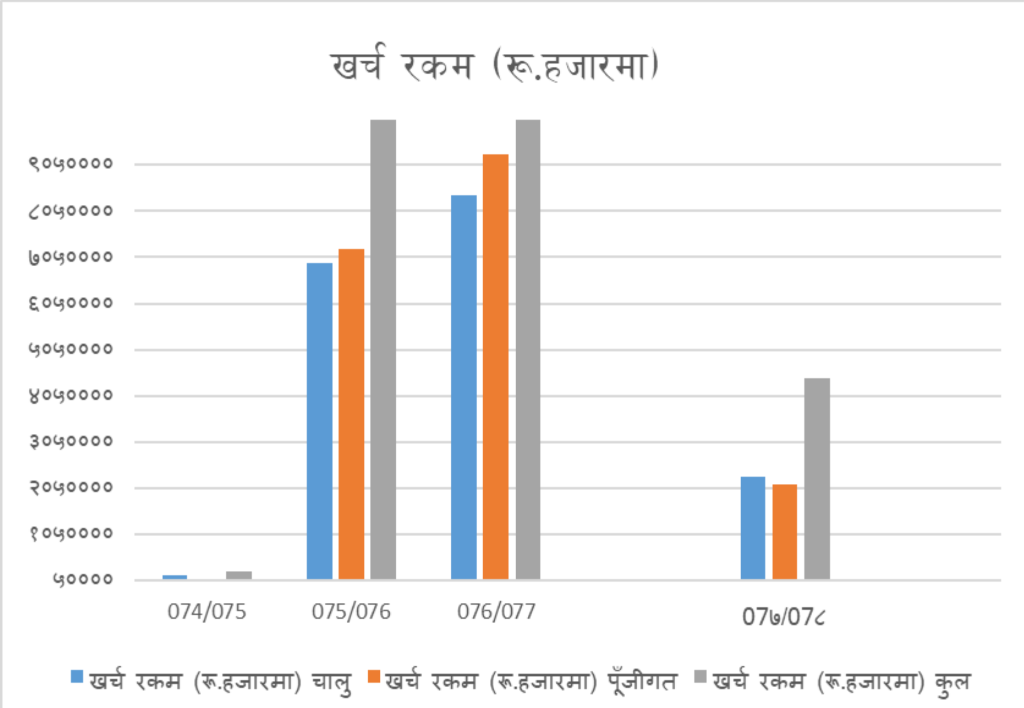

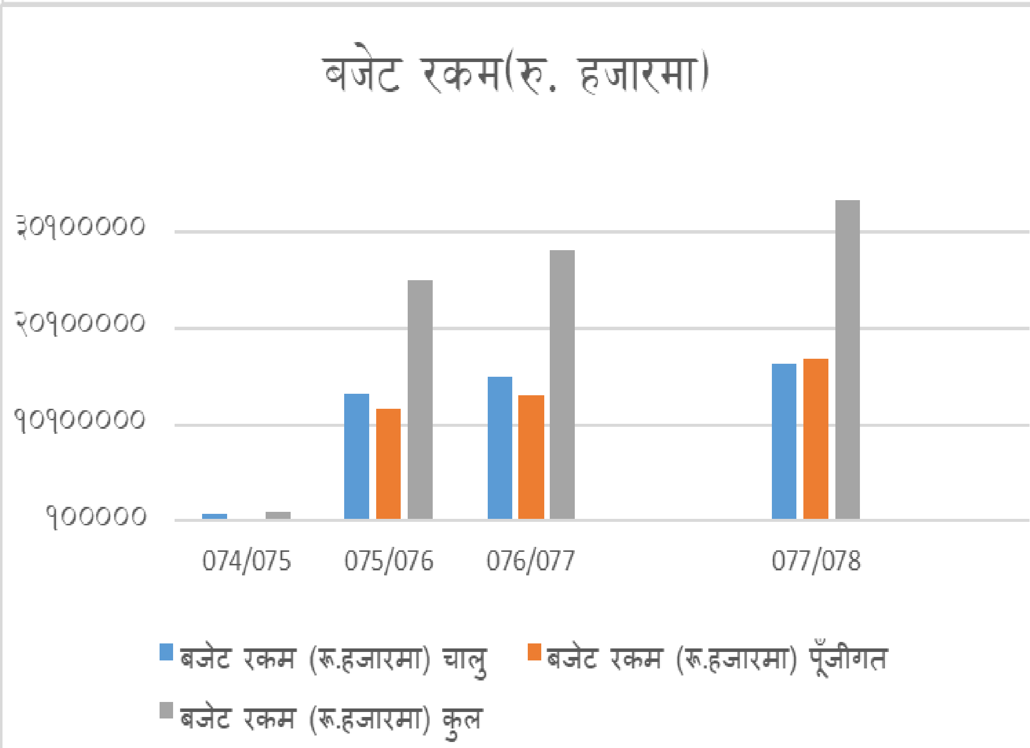

सुदूरपश्चिम प्रदेशको आर्थिक तथा सामाजिक परिसूचक

विवरण	आर्थिक वर्ष		
	२०७४/०७५	२०७५/०७६	२०७६/०७७
कुल गार्हस्थ उत्पादनको वृद्धिदर	NA	६.३	४.१
उद्योगको दर्ता संस्था	१०७	१११	११५
स्थानीय सडक सञ्जाल(कि.मी)	३७२४	४७३९	४८१४
विद्यालय संख्या	४०६९	NA	NA
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१६	NA	NA
स्वास्थ्य चौकी	३७६	NA	NA
साक्षरता दर(प्रतिशतमा)	५४.९	NA	NA
सिंचित क्षेत्रफल(प्रतिशत)	३५.७	NA	NA

स्रोतः- आर्थिक सर्वेक्षण २०७४/०७५, २०७५/०७६ र २०७६/०७७,अर्थ मन्त्रालय

अनुसूची - ४

प्रादेशिक गौरवका योजनाहरु र विद्यमान प्रगति स्थिति

सि.नं.	जिल्ला	योजनाको नाम	विद्यमान अवस्था
१	बाजुरा	खप्तड-मार्तडी सडक (सिङ्गडा-काँडा जय बागेश्वरी गैरीखांद डोगडी आटीचौर-मार्तडी)	२४ कि.मि. अध्ययन भएको, १५ कि.मि. (Upgrading) मा ठेक्का भई कार्यान्वयनमा रहेको।
२	बैतडी	सदबाज-श्रीभावर-हाट-दार्चुला सडक	७० कि.मि. अध्ययन भएको, १५ कि.मि. ठेक्का भई कालोपत्रेको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको ।
३	अछाम	चिसापानी-ऋषिदह वडिमालिका सडक (चिसापानी-जंगलघाट-तुर्माखाद-गैरीटाड-कालीगाउँ दर्ना माझेठाना-जयगढ-नन्देगडा-मेल्लेक-सोडसा-ऋषिदह-बडिमालिका)	४८ कि.मि. अध्ययन भएको, २४ कि.मि. ठेक्का लागि कार्यान्वयनमा रहेको।
४	डडेल्धुरा	दैजी-पोखरा-ढुङ्गाड-बझाङ्ग सडक (दैजी-जोगबुडा-चिरकिट्टे-घटाल-पोखरा-बेलापुर-ढुङ्गाड-बझाङ्ग)	पोखरा-बेलापुर सडकखण्ड -१० कि.मि.,गाईबादे लिप्ना सडकखण्ड-१२ कि.मि.,सलोन-चिर्किट्टे सडकखण्ड-६ कि.मि. र जोगबुढा-लिप्ना सडकखण्ड -५ कि.मि. गरि जम्मा ३३ कि.मि सडक निर्माण भैरहेको ।

५	दार्चुला	देउथा-खार खलङ्गा-खण्डेश्वरी सडक (देथला-खार खलङ्गा बलाच-बिटुले-लटिनाथ-पारिबगर-खन्टेश्वरी)	विस्तृत इन्जिनियरिंग अध्ययन भएको जम्मा ६० कि.मि. सडक मध्ये ६ कि.मि पक्कि सडक निर्माण भएको र १८ कि.मि. सडकको निर्माण कार्य भैरहेको ।
६	बझाङ्ग	दिपायल-साइपाल सडक (सिलगढी-पातिहाल्ले-सानुखोला-थलारा खोली विप्रा-कुचेखोला-जडार-पानकोट-तपोवन तल्कोट-धलौनकाकरकोट-साइपाल हिमाल बेसी साइढुङ्गा हुँदै हुम्ला जिल्लाको सिमाना रानी खर्क नाम्या गाउँपालिका)	विस्तृत इन्जिनियरिंग अध्ययन भएको २५ कि.मि. अध्ययन भएको र १४ कि.मि. सडकको निर्माण कार्य चलिरहेको ।
७	डोटी	सहजपुर-बोक्टान-दिपायल सडक	छिडिखान-अकरकाडाँ खण्डको १२ कि.मि.र रानागाउँ-वायल सडकखण्ड -१० कि.मि. गरि जम्मा २२ कि.मि. सडक निर्माण कार्य चलिरहेको ।
८	कंचनपुर	बेलौरी-कलुवापुर-नाइल-बुडर सडक	४३ कि.मि. मध्ये ३८ कि.मि. DPR बनेको र ९.१ कि.मि. सडक निर्माण कार्य चलिरहेको।
९	कैलाली	भजनी-छोटीभन्सार खेमडी ठुलीगाड सडक (भजनी-छोटीभन्सार लालबोझी भजनी जोशीपुर फल्ले-बिसौना सल्लेरी राक्सा कोल्तडी खिमडी ठुलीगाड)	३८ कि.मि. DPR भएको र ३ कि.मि. सडक निर्माण कार्य भैरहेको ।

अनुसूची- ५

भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय तर्फको समग्र प्रगति स्थिति

सि.नं.	पूर्वाधार उपक्षेत्र	इकाई	आ.व.२०७४/०७५ देखि २०७६/०७७ सम्मको उपलब्धि	२०७७/०७८ को लक्ष्य	२०७७/०७८ को लक्ष्य	कैफियत
१	**सिंचाई तर्फ**					
१.१	सतह सिंचाई आयोजनाहरू बाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार	हेक्टर	९८९०	५७००	६०००	
१.२	भूमिगत सिंचाई आयोजनाहरू बाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार	हेक्टर				
१.३	नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाई आयोजनाहरू बाट सिंचित क्षेत्रफल विस्तार	हेक्टर				
१.४	मर्मत संभारबाट हुने सिंचित क्षेत्रफल	हेक्टर				
१.५	पक्कि कुलो निर्माण	कि.मि.	१८०	६५	५४	

१.६	कच्ची कुलो निर्माण	कि.मि.	१००	३५	२५	
१.७	डिप ट्युवेल निर्माण	संख्या	१४	२३	२२	
२	**नदि नियन्त्रण/पहिरो नियन्त्रण/तटबन्ध निर्माण तर्फ**					
२.१	तटबन्ध निर्माण	कि.मी	४८	८५	१००	
२.२	जमिनको उकास (Reclaim)	हेक्टर	२२९	४०५	४७७	
३	**यातायात पूर्वाधार (सडक,सडक पुल,झो.पु.)**					
३.१	कालोपत्रे सडक	कि.मि.	१२८	२०७.६	१६०.४१	
३.२	खण्डास्मित (ग्रावेल सडक)	कि.मि.	३२२	५९	४८.५	
३.३	माटेसडक	कि.मि.	७०८	२१५	२२८	
३.४	सडकपूलनिर्माण	संख्या	१०	५	१४	
३.५	झोलुंगेपुलनिर्माण	संख्या	१८	६	८	
४	**सहरी विकास तथा भवन तर्फ**					
४.१	सरकारी/सामुदायिक भवन निर्माण	संख्या	५७	४५	३५	
४.२	जनता आवास योजना अन्तर्गत निर्मित (निजि आवास)	संख्या	१७४७	१०००	१२५४	
५	**खानेपानी तथा सरसफाई**					
५.१	आधारभूत खानेपानी बाट लाभान्वित जनसंख्या	जना	४००००	२००००	१५०००	
६	**उर्जा तर्फ**					
६.१	जलविद्युत् उत्पादन क्षमता	मे.वा.	प्रारम्भिक अध्ययन गरिएको	DPR तयारि	२२.४३ मे.वा.उत्पादन क्षमता को लागि कार्यान्वयन प्रकृया अघि बढाइने	(सुर्नया, नौगाड र अपर सुर्नया गरि तीन वटा
६.२	सौर्य उर्जा मिनिग्रिड प्रणाली स्थापना	संख्या	३	३	३	

अनुसूची- ६

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय अन्तर्गतको प्रगति स्थिति

क) उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति तर्फ

सि नं	विवरण	एकाई	परिमाण
१	**उद्योग दर्ता**		

क	लघु उद्योग	संख्या	२३६३
ख	घरेलु उद्योग	संख्या	२०८
ग	साना उद्योग	संख्या	८३५६
घ	मझौला उद्योग	संख्या	१
	जम्मा		१०९२८
२	उद्योग नविकरण	संख्या	५७१८
३	नयाँ उद्यमी श्रृजना	जना	९८५४
४	पुराना उद्यमी पुनर्ताजगी	जना	१९०४
५	प्रविधि हस्तान्तरण	जना	६९१

ख) पर्यटन तर्फ

सि नं	विवरण	एकाई	परिमाण
१	मठ मन्दिर निर्माण	संख्या	३०८
२	गुम्बा	संख्या	१०
३	चर्च	संख्या	६
४	पदमार्ग निर्माण	संख्या	४०
५	धर्मशाला/यात्री गृह	संख्या	१२
६	होमस्टे दर्ता	संख्या	११
७	अन्य पर्यटकीय पूर्वाधार (भ्यूटावर, पार्किङ स्थल, संग्रहालय)	संख्या	२९

ग) वन तर्फ

सि नं	विवरण	एकाई	परिमाण
१	काठ उत्पादन	क्यूविक फिट	२९,७७,०८०
२	दाउरा उत्पादन	चट्टा	३४४७
३	जडिबुटी उत्पादन तथा निकासी	के.जी	२६,२०,५७६
४	विरुवा उत्पादन तथा रोपण		०
क	जडिबुटि विरुवा उत्पादन तथा रोपण	गोटा	९,२६,५००
ख	फलफुल विरुवा उत्पादन तथा रोपण	गोटा	२,९३,५२०
ग	रुख प्रजातिको विरुवा उत्पादन तथा रोपण	गोटा	२८,११,५२४
	जम्मा विरुवा उत्पादन तथा रोपण		**४०,३१,५४४**
५	हाईटेक नर्सरी निर्माण	वटा	१
६	वृक्षारोपण	हेक्टर	७५२

७	अतिक्रमण नियन्त्रण	हेक्टर	२०२
८	वन अपराध नियन्त्रण (मुद्दा दायरी)	संख्या	२७१
९	सामुदायिक वन हस्तान्तरण	संख्या	१४४
१०	सामुदायिक वन हस्तान्तरण	हेक्टर	१५,९६८
११	सामुदायिक वनको कार्ययोजना नविकरण	संख्या	९१२
१२	**जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितिबाट काठ वितरण गरिएको**		
क	काठ	क्यूविक फिट	७९,७३७
ख	लाभान्वित घरधुरी	संख्या	१२८१
१३	सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन	संख्या	१७
१४	जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	संख्या	१४
१५	शहरी हरित पार्क निर्माण	संख्या	७

घ) भू संरक्षण तर्फ

सि नं	विवरण	एकाई	परिमाण
१	गल्छि पहिरो नियन्त्रण	स्थान संख्या	२३८
२	खोला नदी किनार संरक्षण	स्थान संख्या	१२२
३	पानी मुहान संरक्षण	स्थान संख्या	७६
४	संरक्षण पोखरी निर्माण	गोटा	९०
५	सिंचाई कुलो निर्माण	स्थान संख्या	१७
६	खोरिया तथा क्षतिग्रस्त भूमिको पुनरुत्थान	गोटा	९